

REFERAT Økonomi- og Klimaudvalget 2022 d. 16-02-2022

Mødedato Onsdag d. 16. februar 2022 kl. 00:00

Mødested mødelokale C, Ullasvej 23, Rønne

Indholdsfortegnelse

Fraværende og bemærkninger til dagsordenen.....	3
Budgetvejledning og proces for budget 2023.....	4
Revision af principper for budgetoverførsler.....	9
Introduktion til udvalgets styringsgrundlag.....	14
Det klimarelaterede indhold i Økonomi- og Klimaudvalgets arbejde.....	17
Godkendelse af bidrag til regional organisering af klimaarbejde i regi af KL(DK2020).....	19
Orientering om udarbejdelse af Bornholms klimahandleplan i regi af det tværkommunale samarbejde.....	21
Fremadrettet arbejde med Bright Green Island og Bornholmermålene.....	24
Aftale med ladeoperatør.....	27
Endelig vedtagelse af lokalplan nr. 123 for bevaring og videreudvikling af Vang.....	30
Godkendelse af forslag til kommuneplantillæg for et rekreativt areal ved Ypnasted.....	32
Anvendelse af udviklingsområde i landzone ved Vibegård.....	35
Beslutning om finansiering af afledte udgifter ved anlæg af opmarcharealer til ny hurtigfærge.....	43
Genudbud af elbusser.....	52
Opgaver for Beredskabskommissionen.....	54
Pulje til små klasser og små skolefritidsordninger.....	57
Flytning af modtageklasser.....	64
Godkendelse af etablering af aflastningspladser i weekender i Børne- og Familiehuset.....	67
Tillægsbevilling til budget 2022 - Udmøntning af kommunale midler til opnormering i dagtilbud sa.....	70
Anlægsbevilling til kabellægning af gadebelysning 2022.....	73
Anlægsregnskab for udstykningsforetagendet Sommerhusgrunde ved Tofte, Hasle.....	75
Udvalgets introduktionsforløb.....	78
Orientering fra formanden.....	79
Eventuelt.....	80
Lukket.....	81
Lukket.....	81
Lukket.....	81
Lukket.....	81

Åbent punkt

1 Fraværende og bemærkninger til dagsordenen

00.01.00P35-0120

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	1	

Fraværende

Linda Kofoed Persson.

Bemærkninger til dagsordenen

Søren Schow bad om en vurdering af om han er inhabil under behandlingen af pkt. 13. Søren Schow blev ikke vurderet at være inhabil.

Mark Palmquist forlod mødet kl. 19.50 og deltog derfor ikke i behandlingen af pkt. 101-104.

Åbent punkt

2 Budgetvejledning og proces for budget 2023

00.30.02S00-0012

Behandling

Økonomi- og Klimaudvalget

Mødedato

16-02-2022

Åbent punkt

2

Lukket punkt

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget beslutter

Kommunalbestyrelsen orienteres

Resumé

Økonomi- og Klimaudvalget har ansvaret for at tilrettelægge budgetprocessen, herunder godkende aktiviteter og forudsætninger frem til budgetvedtagelsen. Ifølge styrelseslovens § 38 skal Økonomi- og Klimaudvalgets forslag til budget inkl. overslagsår behandles to gange i kommunalbestyrelsen med mindst 3 ugers mellemrum. Kommunalbestyrelsens 2. behandling af budgettet skal ske senest den 15. oktober. I denne sag fremlægges forslag til proces for det politiske arbejde med budget 2023.

Indstilling og beslutning

Kommunaldirektøren indstiller, at

- budgetprocessen for 2023, som beskrevet i sagsfremstillingen og i bilaget "Budget 2023, Det politiske arbejde i budgetlægningen", godkendes af Økonomi- og Klimaudvalget og sendes til orientering i kommunalbestyrelsen.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Godkendt, idet udvalget ønsker, at der skal deltage repræsentanter fra Hoved-MED under budgetforhandlingerne.

Sagsfremstilling

Udgangspunktet for budgetlægningen er budgetoverslagsår 2023, som det fremgår af budget 2022. Der tages udgangspunkt i budget 2022 inkl. de ændringer til budgettet, som kommunalbestyrelsen besluttede den 26. januar 2022.

Tabel 1: Resultatopgørelse, budget 2022 inkl. ændringsforslag besluttet af KB den 26/1-2022

Mio. kr. - årets priser	B2022	BO2023	BO2024	BO2025
Indtægter	-3.133,5	-3.163,5	-3.229,1	-3.296,4
Skatter	-1.913,4	-1.942,3	-1.980,0	-2.020,1
Tilskud og udligning	-1.220,2	-1.221,2	-1.249,0	-1.276,3
Driftsvirksomhed	3.065,6	3.140,6	3.231,7	3.332,1
Renter m.v.	-2,0	-1,8	-1,7	-1,4
Resultat af ordinær driftsvirksomhed	-69,9	-24,8	0,9	34,3
Anlægsvirksomhed	75,9	113,5	87,8	55,4
Resultat af det skattefinans. område	6,0	88,7	88,8	89,6

Det brugerfinansierede område	-6,2	-7,1	-8,3	-9,6
Samlet resultat	-0,2	81,6	80,4	80,1
Øvrige poster	24,3	-11,1	-19,4	29,1
Optagelse af lån	-38,2	-32,0	-13,0	-10,0
Afdrag på lån	44,7	45,8	37,9	38,4
Øvrige balanceforskydninger	17,8	20,1	0,7	0,7
Planlagt finansieret af kassebeholdningen	0,0	-45,0	-45,0	0,0
Kasseforøgelse (-)/-forbrug (+)	24,1	70,6	61,0	109,1

Resultatopgørelsen viser et underskud i 2023 på 70,6 mio. kr. Der bemærkes følgende til ubalancen:

- Anlægsudgift til rådhusprojekt: der indgår 58,8 mio. kr. i 2023, 35,8 mio. kr. i 2024 og 6,5 mio. kr. i 2025
- Der indgår finansiering af kassebeholdningen på 45,0 mio. kr. i hhv. 2023 og 2024
- Der indgår en forventning om, at der modtages et tilskud som særligt vanskelig stillet kommune på 35,0 mio. kr. årligt

Budgettering af tilskud som særlig vanskelig stillet kommune

En ikke uvæsentlig del af finansieringen i budgettet er det tilskud som særlig vanskelig stillet kommune, som Bornholms Regionskommune modtager efter ansøgning jf. § 16 i Udligningsloven. Kommunerne skal fremsende en ansøgning i starten af august og kan forvente svar på ansøgningen senest den 1. september, hvilket er meget sent i forhold til det budgetarbejde, der går i gang i foråret. Det er derfor nødvendigt allerede nu at forholde sig til, hvad vi tror, at kommunen vil modtage i dette tilskud. I værste fald modtager kommunen ikke noget.

Puljen til særligt vanskeligt stillede kommuner blev hævet permanent i 2021, og i de seneste tre budgetlægninger har Bornholms Regionskommune modtaget 35 mio. kr. i dette tilskud. På den baggrund blev det politisk besluttet i forbindelse med budget 2022 at indarbejde en forventning om et tilskud som særlig vanskelig stillet kommune på 35 mio. kr. i budgetoverslagssårene.

Grad af politisk involvering i udarbejdelsen af spareforslag

Som den økonomiske virkelighed har været for Bornholms Regionskommune igennem mange år, er det en fast del af budgetarbejdet at finde spareforslag, der kan være med til at bringe balance i budgettet.

Der har igennem årene været varierende grad af politisk involvering i den del af budgetarbejdet; lige fra at det er fagudvalgenes ansvar at godkende de spareforslag, der oversendes til kommunalbestyrelsens budgetforhandlinger, til at det er administrationens ansvar at fremlægge et katalog af spareforslag for kommunalbestyrelsen. Der er fordele og ulemper ved begge tilgange. Ved en stor grad af politisk involvering får fagudvalgene mulighed for at vælge de spareforslag fra, som man ikke politisk kan stå inde for, mens man ved et rent administrativt sparekatalog får mulighed for politisk at afvente stillingtagen til de konkrete spareforslag helt frem til budgetforhandlingerne.

Det foreslås, at der ligesom sidste år arbejdes med spareforslag, som godkendes og oversendes af fagudvalgene til kommunalbestyrelsens budgetforhandlinger.

Tidspunkt for igangsættelse af proces

Budgetprocessen igangsættes typisk tidligt på året med Økonomiudvalgets beslutning om en budgetproces samt udvalgets udmelding af det beløb, som der skal udarbejdes spareforslag for. Jo tidligere denne udmelding kommer, jo længere tid har administrationen til at beskrive

og kvalificere spareforslagene, uanset om de skal til behandling i fagudvalg eller direkte til kommunalbestyrelsen.

Beslutningen om at igangsætte processen tidligt eller senere er bundet op på, hvor sikre på økonomien vi vil være mod hvor meget tid, der skal være til gode processer i systemet. Jo tidligere vi går i gang, jo bedre tid er der til at kvalificere de forskellige forslag. Jo længere vi venter, jo mere sikre på den økonomiske udfordring i 2023, kan vi blive. Dog vil der frem til udmeldingen om tilskud og udligning den 1. juli være usikkerhed om en stor del af finansieringen, ligesom der vil være uvished om størrelsen på tilskuddet som særlig vanskelig stillet kommune forventeligt helt frem til 1. september.

Det foreslås, at budgetprocessen igangsættes af Økonomi- og Klimaudvalget i februar, og at der udmeldes en ramme for størrelsen af det samlede sparekatalog i marts.

Overordnet beskrivelse af budgetprocessen

Budgetprocessen for 2023 er i store træk tilrettelagt som sidste år. Det betyder, at Økonomi- og Klimaudvalget på mødet i marts vil melde en spareramme ud, og at udvalgene på deres møder ultimo maj/primus juni skal oversende spareforslag til det videre budgetarbejde.

I foråret bliver der arbejdet med spareforslag, og de enkelte udvalg vil på møderne i april få gennemgået de forslag, som de relevante centre arbejder med. Dette vil være på overskriftsniveau og med foreløbige beløb. Efter dialog med udvalget vil administrationen udarbejde konkrete beskrivelser.

Økonomi- og Klimaudvalget vil få forelagt sag om tilpasninger af budgettet som følge af den demografiske udvikling, ligesom der administrativt ses på andre tilpasninger af mere teknisk karakter og i forbindelse med den administrative budgetopfølgning i august er særlig opmærksomhed på konsekvenser for økonomien i 2023 på særlige områder. Alle forslag til tilpasninger vil blive gennemgået for kommunalbestyrelsen på budgetseminarer.

Direktionen har mulighed for at pege på områder, hvor investeringer og udvidelser vil være til gavn for opgaveløsningen og understøtte de politiske strategier. Tilsvarende kan fagudvalgene have sager, der peger ind i budget 2023.

Budgetforhandlingerne ligger den 1.-2. september. Målet er, at der bliver indgået et budgetforlig for 2023. I dette kan kommunalbestyrelsen med fordel forholde sig til, hvordan Bornholms Regionskommune kan bidrage til at kommunerne under ét overholde økonomiaftalen, dvs. overholder de fastsatte rammer for service, anlæg og skat.

I løbet af processen holdes to budgetseminarer for kommunalbestyrelsen. Budgetseminar 1 holdes den 22. juni, hvor spareforslag og øvrige forslag / sager bliver gennemgået.

Budgetseminar 2 holdes den 18. august, hvor seneste status på økonomien bliver præsenteret, herunder det tekniske basisbudget og finansieringssiden.

Der er planlagt to udtalelisesperioder / høringsperioder i budgetprocessen. De høringsberettigede parter er: Ældrerådet, Handicaprådet, Idrættens Videns- og Kompetenceråd samt Folkeoplysningsudvalget. MED-systemet får mulighed for at komme med bemærkninger, der kan kvalificere den politiske beslutning ved budgetforhandlingerne. Ud over muligheden for at udtale sig, så inddrages MED-systemet i udarbejdelsen af spareforslag før de forelægges i endelig form til politisk behandling. De to perioder til udtalelser og høring er hhv. den 24/6-11/8 og den 12/9-26/9.

Tidligere har kommunalbestyrelsen oplevet at få ansøgninger fra eksterne parter til budgettet. Der er i år sat en frist den 11. august for disse ansøgninger.

Der er en lang række af aktiviteter i budgetprocessen, og disse er nærmere beskrevet i bilaget til sagen. Neden for ses den tidsplan der arbejdes med frem mod 2. behandlingen af budgettet.

Tidsplan for den politiske proces

Dato/ periode	Aktør	Beskrivelse af aktivitet
16. februar	ØKU	Sag med budgetproces og budgetvejledning
24. februar	KB	Sag om budgetproces og budgetvejledning til orientering
23. marts	ØKU	Sag med orientering om kommunens økonomiske situation i 2023 og beslutning om spareramme Sag med befolkningsprognose
24. marts	Fagudvalg	Orientering til fagudvalg om Økonomi- og Klimaudvalgets beslutning om spareramme
4.-6. april (ØKU 19. april)	Alle udvalg	Spareforslag: Gennemgang på overskriftsniveau og med foreløbige beløb af de spareforslag, som hvert center arbejder med
19. april	ØKU	Sag om tilpasninger af budgettet til den demografiske udvikling (demografikorrektioner)
2.-5. maj (ØKU 11. maj)	Alle udvalg og centre	Dialogmøder mellem udvalg og centre Spareforslag: der arbejdes videre med beskrivelser af spareforslag
30. maj-1. juni (ØKU 8. juni)	Alle udvalg	Sager med økonomiske konsekvenser for budget 2023 bør senest være behandlet af fagudvalgene inden de oversendes til at indgå i budgetdrøftelserne Sager med konkrete spareforslag til oversendelse til budgetforhandlingerne
Medio juni		Aftale mellem KL og regeringen om kommunernes økonomi for 2023 forventes klar
22. juni	KB	Budgetseminar 1
24. juni		Spareforslag og øvrige forslag sendes i høring/til kommentering (frist 11. august)
1. juli		Social- og Indenrigsministeriets udmelding om skatter, tilskud og udligning
5. august	KB	Frist for partierne til at indsende nye forslag, der skal beregnes af administrationen. Beskrivelse af forslag skal sendes til direktionen på mail senest den 5. august.
11. august	HMU m.fl.	Høringsperioden / udtalelisesperioden slutter
11. august	Eksterne parter	Frist for eksterne parter til at sende ansøgninger til budget 2023. Ansøgning skal sendes til borgmester og kommunaldirektør.
18. august	KB	Budgetseminar 2
18. august	HMU og KB	Dialogmøde mellem HovedMED og kommunalbestyrelsen (HovedMED planlægger)
25. august	KB	Tilbage melding på nye beregninger til partierne sendes til kommunalbestyrelsen
30. august	KB	Partierne fremsender deres budgetforslag til Økonomi og Personale samt kommunalbestyrelsen
1.-2. september	KB	Budgetforhandlinger
8. september	Gr.formænd	Evt. gruppeformandsmøde i forligskredsen om budgetforligsemnerne
12. september	HMU m.fl.	Nye og ændrede forslag fra budgetforhandlinger sendes i høring og til kommentering (frist den 22. september)
14. september	ØKU	Sag om budgetkorrektioner til 2023 som følge af lov- og cirkulæreprogrammet mv. 1. behandling af budgetforslaget
22. september	KB	1. behandling af budgetforslaget
26. september	KB	Der henstilles til at ændringsforslag fremsættes seneste denne dato

Dato/ periode	Aktør	Beskrivelse af aktivitet
26. september	HMU m.fl.	Høringsperiode / udtalelisesperiode for nye og ændrede forslag fra budgetforhandlingerne slutter
September	Borgmester	Borgmestermøde i KL-regi
5. oktober	ØEPU	2. behandling af budgettet
13. oktober	KB	2. behandling af budgettet
28.-30. nov. (ØKU 7. dec.)	Alle udvalg	Dialogmøder mellem udvalg og centre om det vedtagne budget

Økonomiske konsekvenser

-

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

3 Revision af principper for budgetoverførsler

00.30.02P21-0005

Behandling

Økonomi- og Klimaudvalget

Mødedato

16-02-2022

Åbent punkt

3

Lukket punkt

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

På mødet den 16. december 2021 besluttede kommunalbestyrelsen, at der i 2022 udarbejdes "Politik for økonomisk styring", som vil indeholde de overordnede principper for økonomistyringen, og som vil tage udgangspunkt i den nuværende økonomistyring i Bornholms Regionskommune. Principperne for budgetoverførsler indgår som en del af den økonomiske politik, og denne sag indeholder et forslag til revision af principperne.

Principperne for opgørelse af budgetoverførsler skal besluttet, inden overskud/underskud fra 2021 gøres op. Budgetoverførslerne bliver forelagt politisk i april.

Indstilling og beslutning

Kommunaldirektøren indstiller, at

- a) de reviderede principper for budgetoverførsler godkendes,
- b) inddelingen af bevillingerne i overførbare områder, områder med særlig overførselsadgang og ikke-overførbare områder godkendes som anført i bilag 1, og
- c) de reviderede principper og inddelinger anvendes for opgørelsen af budgetoverførsler fra 2021 til 2022.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Anbefales.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen besluttede den 16. december 2021, at "Politik for økonomisk styring" udarbejdes i 2022, idet den del af den økonomiske politik der vedrører overførselsadgang ville blive forelagt til kommunalbestyrelsens godkendelse i februar-marts 2022. Dette er fulgt op af en beslutning i kommunalbestyrelsen den 26. januar 2022 om, at "den økonomiske politik og tilhørende økonomiske styringsdokumenter til enhver tid tilrettes de overordnede mål".

På den baggrund, og som følge af behov for revision af det gældende regelsæt, er der som en del af den økonomiske politik udarbejdet forslag til revision af principperne for budgetoverførsler. Principperne er beskrevet i bilag til sagen, idet de kort er beskrevet i sagsfremstillingen.

Generelt

I henhold til den kommunale styrelseslov er driftsbevillinger og rådighedsbeløb til anlæg ét-årige og bortfalder ved regnskabsårets afslutning. Budgetoverførsler til næste budgetår kræver derfor, at kommunalbestyrelsen hvert år tager stilling til, om overskud og underskud kan genbevilges i det nye budgetår.

Adgangen til at overføre overskud og underskud skal tilgodese, at der er et vist incitament til at effektivisere, spare op til større investeringer samt understøtte en daglig disponering, der er så økonomisk fornuftig og hensigtsmæssig som muligt. Adgangen skal desuden tilgodese behovet for styring af kommunens samlede økonomi.

For at de budgetansvarlige kan agere i denne kontekst kræver det, at der er fastlagt principper for budgetoverførsler i kommunen, samt at disse principper i høj grad efterleves.

Budgetoverførsler vedr. driftsbevillinger

Overførselsadgangen omfatter som udgangspunkt alle driftsbevillinger, idet overførselsadgangen gælder kun for den overførbare del af bevillingen.

Den enkelte bevilling kan opdeles i op til tre opdelinger:

1. *Overførbare områder*, hvor der kan overføres overskud på op til 5 pct. af bevillingen mens underskud overføres fuldt ud. Der kan overføres budgetbeløb ud over 5 pct. efter konkret beslutning.
2. *Områder med særlig overførselsadgang*, hvor overskud og underskud overføres fuldt ud. Disse områder er kendetegnet ved, at de skal balancere over flere budgetår eller dækker over afgrænsede opgaver, som gennemføres over flere budget, fx projekter.
3. *Ikke-overførbare områder*, hvor overskud og underskud ikke overføres. Disse områder er typisk uden for serviceudgifterne eller er områder, hvor udgifterne bestemmes af lovgivning eller beslutninger, der definerer udgiftens størrelse fra eksternt hold.

Principperne for opdelingen er nærmere beskrevet i bilag 1 Principper for budgetoverførsler, hvor opgørelsen af overførslerne også er beskrevet.

Minimumsbeløb og udskudt betaling

Det foreslås, at der som minimum kan overføres 300.000 kr. for den enkelte bevilling, svarende til en bevilling på 6 mio. kr. Dermed er der mulighed for at spare op på relativt små bevillinger.

Det foreslås endvidere, at der er adgang til fuldt ud at overføre budgetbeløb, der er disponeret til forpligtende udbud, hvor leverancen er forsinket og fakturaen ikke modtages før i det kommende budgetår. Tilsvarende gør sig gældende ved større indkøb, hvor leveringstidspunktet udskydes uden centeret har indflydelse på det. Dette skal imødekomme, at centrene kan iværksætte indkøb gennem udbud eller indhente tilbud i den sidste del af året med sikkerhed for, at det disponerede budget er til rådighed på leverings- og faktureringsstidspunktet.

Bemærkninger til overførbare områder

Centrene har mulighed for at anmode om overførsel af budgetbeløb ud over grænsen på 5 pct., idet kommunalbestyrelsen godkender dette på baggrund af indstilling fra direktionen.

Ved overførsel af underskud ud over 2 pct. skal centerchefen redegøre for årsagen til underskuddet, samt hvilke tiltag centerchefen vil iværksætte for at nedbringe underskuddet. Der udformes en realiserbar genopretningsplan af en varighed på maksimalt 2 år, som godkendes af direktionen. Genopretningsplanen forelægges for fagudvalget, som godkender eventuelle ændringer i serviceniveauet.

Såfremt underskuddet ikke kan nedbringes inden for to år, forelægges sagen for det pågældende fagudvalg med henblik på indstilling til kommunalbestyrelsen om, hvad der skal ske i forhold til afvikling af underskuddet. Sagen skal indeholde en realistisk vurdering af, om det er muligt at hente underskuddet inden for de eksisterende budgetrammer, eller om beløbet skal "eftergives" og budgettet tilpasses til det ønskede serviceniveau.

Ændringer i inddelingen

Det fremgår af bilag 1, hvilke områder der er henført til henholdsvis det ikke-overførbare område og områder med særlig overførselsadgang.

I forhold til den hidtidige inddeling er der foreslået følgende ændringer:

- Refusion af særlig dyre enkeltsager under Psykiatri og Handicap flyttes fra ikke-overførbart til overførbart område. Ændringen er begrundet i et ønske om at udgifterne på området styres på baggrund af nettobudgettet.
- Jordforurening under Natur, Miljø og Fritid flyttes fra ikke-overførbart område til område med særlig overførselsadgang. Ændringen er begrundet i, at området de facto har været overførbart de senere år samt at der fra 2020 ikke budgetteres særskilt for de regionale midler.
- Råstofplanlægning og -tilsyn flyttes fra ikke-overførbart til overførbart område. Ændringen er begrundet i, at der fra 2020 ikke budgetteres særskilt for de regionale midler.
- Puljen vedrørende compensation til skoler med manglende elevtal flyttes fra ikke-overførbart til overførbart område. Ændringen er begrundet i, at puljen bør indgå i den samlede økonomiske styring af områder. Hele bevillingen med undtagelse af denne pulje er overførbart område, og der er tale om en budgettildelingspulje, hvorfra der overføres budgetbeløb til det overførbare område.
- Myndighedsdelen under Ældre flyttes fra område med særlig overførselsadgang til overførbart område. Ændringen er begrundet i, at styringen af området sker på grundlag af det samlede budget og ikke som et opdelt budget mellem bestiller og udfører.
- SOSU-elever, administrative elever m.fl. samt puljer til PAU-og pædagogstuderende flyttes fra overførbart til område med særlig overførselsadgang. Ændringen er begrundet i, at budgetterne disponeres over flere år.
- STU under Job, Uddannelse og Rekruttering flyttes fra overførbart til ikke-overførbart område. Ændringen er begrundet i, at udgifter til STU konteres både på overførbare og ikke-overførbare områder, afhængigt af elevernes status. Med ændringen konteres alle udgifter på ikke-overførbart område, idet kommunen, såfremt den unge ikke kan gennemføre en anden ungdomsuddannelse, skal tilbydes et 3-årigt uddannelsesforløb på de minimumskrav, der er beskrevet i lovgivningen.
- Bilflådestyring flyttes fra overførbart område til område med særlig overførselsadgang. Ændringen er begrundet i, at budgettet på området vedrører implementering af el-biler i hele organisationen, idet den løbende drift er et nul-budget og -regnskab.
- Politikernes rejser og uddannelse, repræsentation og møder flyttes fra overførbart område til område med særlig overførselsadgang. Ændringen er begrundet i, at budgettet ses over valgperioden.
- Projekter og puljer m.m. inden for de enkelte centre overføres efter konkret vurdering fra overførbart område til område med særlig overførselsadgang. Ændringen er begrundet i, at projekter og puljer m.m. skal ses over en årrække.

Ovenstående relaterer sig til indstillingens punkt b, idet ændringerne er indarbejdet i oversigterne i bilag 1 over områder særlig overførselsadgang og ikke-overførbare områder.

Budgetoverførsler vedrørende rådighedsbeløb (anlæg)

Mer- og mindreforbrug i forhold til afsatte rådighedsbeløb vedrørende ikke afsluttede anlægsarbejder kan overføres til næstfølgende regnskabsår. Den samlede anlægsbevilling skal overholdes.

Som udgangspunkt pristalsreguleres overførte rådighedsbeløb vedr. byggerier i henhold til byggeindekset og overførte rådighedsbeløb vedr. vejanlæg pristalsreguleres i henhold til anlægsindekset for veje. Dog pristalsreguleres der ikke på anlægsarbejder hvor der foreligger et fast tilbud, eller for rådighedsbeløb hvor der endnu ikke er givet anlægsbevilling.

Disse principper er uændrede i forhold til det hidtil gældende.

Ikrafttrædelse

Direktionen anbefaler, at de reviderede principper anvendes fra budgetoverførslen fra 2021 til 2022. Baggrunden for anbefalingen er, at de korrektioner der de senere år er foretaget i beregningen af budgetoverførslen vil være omfattet af de nye principper og inddelinger, samt at især større projekter og puljer, fx De små børns Bornholm og naturgenopretningspuljen kan videreføres inden for gældende principper.

De umiddelbare og foreløbige økonomiske konsekvenser heraf fremgår af tabel 2 i økonomiafsnittet.

Økonomiske konsekvenser

Den ændrede inddeling af driftsbevillingerne betyder samlet set, at det overførbare område øges med 72,7 mio. kr., områder med særlig overførselsadgang reduceres med 98,2 mio. kr. og ikke-overførbart område øges med 25,4 mio. kr., det sidste som følge af at konti med indtægter overføres til overførbart område. Den primære årsag til de store beløbsændringer på overførbare områder og områder med særlig overførselsadgang er forslaget om at omdefinere myndighedsdelen i Center for Ældre.

Ændringerne fremgår af tabel 1 nedenfor med udgangspunkt i det oprindeligt vedtagne budget for 2022.

Tabel 1: Konsekvens af ændret inddeling af driftsbevillingerne, oprindeligt budget 2022.

Budget 2022, 1.000 kroner	Overførbart	Særlig overførsel	Ikke-overførbart	I alt
Hidtidig inddeling	1.795.483	168.541	1.084.796	3.048.820
Foreslået inddeling	1.968.228	70.367	1.110.225	3.048.820
Ændring	72.745	-98.174	25.429	0

Konsekvenserne af den ændrede inddeling for budgettet kan ikke anvendes som målestok for ændringen i budgetoverførslerne. I tabel 2 er der en sammenligning af de automatiske budgetoverførsler fra 2021 til 2022 opgjort på baggrund af den foreløbige bogføring for 2021 pr. 3. februar 2022. Det endelige regnskab kan først opgøres i marts måned.

De automatiske budgetoverførsler udgøres af overskud op til 5 pct. og underskud fuldt ud på det overførbare område samt fuld overførsel af overskud og underskud på områder med særlig overførselsadgang.

Tabel 2: Foreløbig beregning af automatisk overførsel fra 2021 til 2022.

Budgetoverførsel fra 2021-2022, drift 1.000 kroner	Overførbart	Særlig overførsel	I alt
--	-------------	-------------------	-------

Hidtidig inddeling	34.022	38.061	72.083
Foreslået inddeling	35.861	51.726	87.587
Ændring	1.839	13.665	15.504

Områderne med særlig overførsel stiger som følge af, at en række konti overføres fra overførbart område til områder med særlig overførselsadgang jf. beskrivelse af ændringerne ovenfor. Dette kan ikke aflæses under det overførbare område, fordi ændringen på ældreområdet og psykiatri- og handicapområdet forøger den automatiske overførselsadgang.

De væsentligste ændringer af den automatiske overførsel er på følgende områder:

- Dagtilbud får overført 2,6 mio. kr. mere som følge af, at projekter, væsentligst De små børns Bornholm, overføres til områder med særlig overførselsadgang og dermed overføres fuldt ud. Efter de tidligere regler skulle overførslen holdes inden de for 5 pct.
- Ældre får overført 6,7 mio. kr. mere som følge af, at myndighedsdelen overføres fra særlig overførselsadgang til overførbart område. Der er ikke overskud på myndighedsdelen, men flytningen af området betyder, at beregningsgrundlaget for den automatiske overførselsadgang på 5 pct. bliver forhøjet og dermed bliver beløbet til overførsel højere.
- Psykiatri og handicap får overført 5,1 mio. kr. mere som følge af, at refusion for særlig dyre enkeltsager overføres fra ikke-overførbart til overførbart område, idet der pt. er et overskud på det ikke-overførbare område. Refusionen er endnu ikke endeligt opgjort, og da området er nye i forhold til budgetoverførsler vil det endelige resultat påvirke ændringen i overførslen i tabel 2.
- Teknik, natur og miljø får overført 2 mio. kr. mere som følge af, at bl.a. naturgenopretningspuljen overføres til områder med særlig overførselsadgang og overføres fuldt ud. Efter de tidligere regler skulle overførslen holdes inden de for 5 pct.

Det bemærkes, at opgørelsen ikke medtager eventuelle ønsker om budgetoverførsler ud over 5 pct. eller overførsel af disponerede beløb ved udbud/forsinket levering. Den endelige opgørelse af budgetoverførslerne vil derfor afvige fra beløbene i tabel 2.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

4 Introduktion til udvalgets styringsgrundlag

00.22.00G01-0004

Behandling

Økonomi- og Klimaudvalget

Mødedato

16-02-2022

Åbent punkt

4

Lukket punkt

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget orienteres

Resumé

Formålet med dagsordenspunktet er at give udvalget en introduktion til det politisk vedtagne styringsgrundlag på udvalgets område. Udvalget gives derudover en kort introduktion til styringsmodellen.

Indstilling og beslutning

Kommunaldirektøren indstiller,

- sagen til orientering

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Orientering givet.

Sagsfremstilling

Bornholms Regionskommunes styringsgrundlag er omfangsrigt. Flere end 1.000 sider regulerer samarbejdet mellem det politiske og det administrative niveau.

Den fornemmeste opgave for styringsdokumenterne er at sætte politiske rammer og retning, og fungere som kommunikationskanal fra kommunalbestyrelse og udvalg til ledere og medarbejdere.

Dokumenterne, der tilsammen udgør styringsgrundlaget, er vidt forgrenet. De kaldes mange forskellige ting, og det kan være svært at danne sig et komplet overblik.

Regionskommunen har de senere år arbejdet med en model, som den der ses nedenfor.

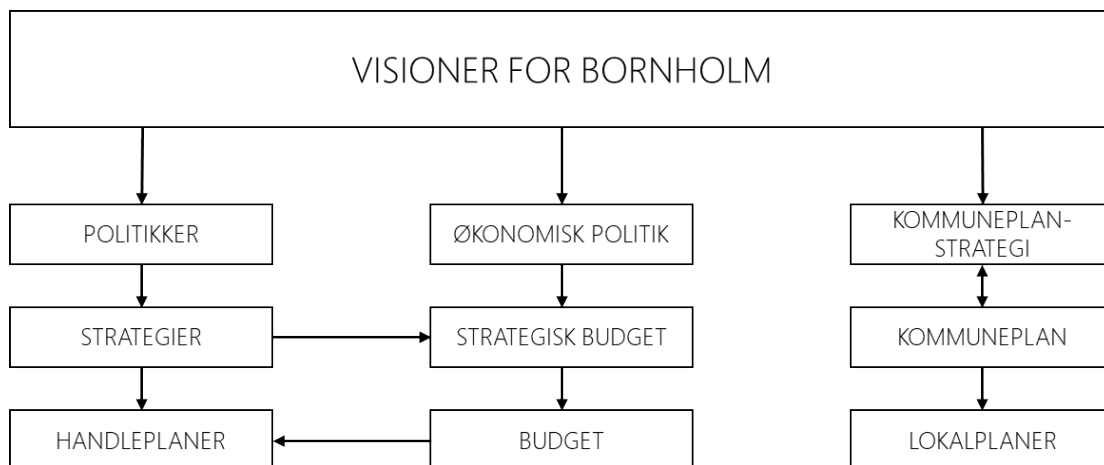
Formålet har været en mere klar opdeling af styringsdokumenter, og en klarere "rollefordeling" mellem dokumenterne.

Øverst i styringshierarkiet findes visionerne, der sætter en retning for den udvikling man politisk ønsker for Bornholm:

- Politikkerne indeholder mål og principper for et givent område. Politikkerne er som udgangspunkt ret korte, og indeholder således en beskrivelse af hvad det er man ønsker at opnå fra politisk side
- Strategierne beskriver de overordnede tilgange og værktøjer til at realisere politikkerne. Strategierne er længere end politikkerne, da de indeholder en faglig vurdering af det givne område. Vurderingen danner baggrund for udvælgelsen af de overordnede tiltag, der skal være med til at realisere de politiske mål

- Handlingsplanerne et dynamisk dokument, der beskriver hvilke konkrete handlinger, der gennemføres inden for strategiens områder. Der kan være flere handlingsplaner knyttet til en strategi, men fælles for dem er, at de er konkrete og viser hvilke aktiviteter, der sættes i gang. Handlingsplanerne er knyttet til budgetprocessen i den forstand, at det er i de årlige budgetter, at handlingsplanerne kan finansieres, hvis aktiviteterne rækker ud over de allerede afsatte midler.

Ikke alle styringsdokumenter passer ind i systematikken, men der er et fortsat arbejde i at forenkle styringen til gavn for overblikket, og dermed for politikere, borgere samt medarbejdere og ledere i regionskommunen.

Ovenstående model har også til formål at etablere en arbejdsdeling mellem det politiske og det administrative niveau. Kommunalbestyrelse og udvalg har ansat ledere og medarbejdere i Bornholms Regionskommune til at løse opgaver med de faglige forudsætninger, der findes på ethvert område. Ledere og medarbejdere har således den faglige ekspertise, når det kommer til metoder og de konkrete indsatser der skal til i det daglige arbejde. På den baggrund har intentionen med modellen også været, at koncentrere det politiske arbejde i politikker og strategier, mens det har været hensigten at koncentrere lederens og medarbejdernes fagligt funderede arbejde i handlingsplanerne – og naturligvis i det daglige arbejde.

Det nuværende styringsgrundlag er udover at være omfattende også, på nogle områder, præget af at være relativt gammelt. En del af styringsdokumenterne er over 10 år gamle, og for nogle dokumenters vedkommende er det usikkert, hvilken status de har. På den baggrund er det centralt, at udvalget får drøftet det foreliggende styringsgrundlag på udvalgets eget område, herunder hvilke styringsdokumenter, der fremadrettet skal bruges i kommunikationen med organisationen. De styringsdokumenter, der er tilknyttet sagen som bilag udgør det samlede styringsgrundlag, og de involverede dele af organisationen søger i deres daglige arbejde at opnå målene, der er beskrevet i dokumenterne.

Såfremt udvalgene ønsker at opdatere styringsgrundlaget i valgperioden, kan dette beskrives i de arbejdsprogrammer udvalgene udarbejder, og som godkendes endeligt i juni måned.

Særligt for udvalget

Økonomi- og Klimaudvalgets styringsgrundlag omfatter en række dokumenter, der kan ses af bilagslisten. Som det ses er der relativt mange dokumenter og sider at forholde sig til. Fælles for dokumenterne er, at de er politisk godkendt og på den ene eller den anden regulerer det arbejde, der udøves i regionskommunen.

I forlængelse af styrelsesvedtægten, og fordelingen af opgaver i udvalgene, udgør dokumenterne nedenfor Økonomi- og Klimaudvalgets styringsgrundlag, og skal derfor afspejle udvalgets politiske ambitioner og ønsker til strategiske indsatser.

Som nævnt ovenfor er det op til udvalget at beslutte om styringsgrundlaget er tilstrækkeligt, præcist og opdateret i forhold til de politiske ønsker udvalget har på området. Ønsker udvalget at opdatere styringsgrundlaget kan opgaverne beskrives i det arbejdsprogram udvalget skal udarbejde på et senere tidspunkt.

Udvalget vil på mødet få en præsentation af styringsgrundlaget.

Økonomiske konsekvenser

-

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

5 Det klimarelaterede indhold i Økonomi- og Klimaudvalgets arbejde

00.01.00A00-0089

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	5	

Politisk sagsgang

Økonomi og Klimaudvalget beslutter

Resumé

På baggrund af styrelsesvedtægten for Bornholms Regionskommune gældende fra den 1. januar 2022 er der i Økonomi- og Klimaudvalget behov for en uddybende afklaring af, hvad udvalget ønsker at arbejde med indenfor klimaområdet, og hvordan dette arbejde skal tilrettelægges.

Indstilling og beslutning

Kommunaldirektøren indstiller, at

- Udvalget beslutter, hvordan det videre arbejde med det klimarelaterede indhold skal tilrettelægges

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Udvalget ønsker, at administrationen arbejder videre med et oplæg til hvilke muligheder, der kan være for at udarbejde CO2-regnskaber.

Sagsfremstilling

Baggrund

På baggrund af styrelsesvedtægten for Bornholms Regionskommune gældende fra den 1. januar 2022 er der i Økonomi- og Klimaudvalget behov for en uddybende afklaring af, hvad udvalget ønsker at arbejde med indenfor klimaområdet, og hvordan dette arbejde skal tilrettelægges.

I styrelsesvedtægtens beskrivelse af Økonomi- og Klimaudvalgets arbejde, er der indskrevet følgende formuleringer i §1, stk. 7:

"Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af:

- (...)
- *Udarbejdelse af CO2 regnskab på større indkøb af varer, tjenesteydelser, byggeri og projekter.*
- *Iværksættelse af sektorspecifikke klima- og bæredygtighedsstrategier. "*

Drøftelse af det klimarelaterede indhold i udvalgsarbejdet

Ud fra §1 stk. 7 i styrelsesvedtægten kan det drøftes i udvalget:

1. Hvad lægger udvalget vægt på i forbindelse med udarbejdelse af CO2 regnskaber på større indkøb af varer, tjenesteydelser, byggeri og projekter?
2. Hvad lægger udvalget vægt på i arbejdet med igangsættelse af sektorspecifikke klima- og bæredygtighedsstrategier?

På baggrund af drøftelsen beslutter udvalget, hvordan der skal arbejdes videre med emnet.

Økonomiske konsekvenser

I udgangspunktet skal dette arbejde foregå indenfor eksisterende bevillinger på ØKUs ansvarsområde. Kræver arbejdet yderligere ressourcer eller et samspil med bevillinger på andre udvalgs områder, skal der finde en dialog sted med disse udvalg.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

6 Godkendelse af bidrag til regional organisering af klimaarbejde i regi af KL (DK2020)

00.17.20G01-0001

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	12	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	6	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Den forrige kommunalbestyrelse godkendte i november 2020 et bidrag pålydende 31.432 kroner til dækning af regionskommunens passive medlemskab i det tværkommunale klimasamarbejde "DK 2020 – for hele Danmark". Konkret dækkede beløbet udgifter til Gate21, som blev valgt som operatør på DK2020 i Region Hovedstaden, i en etårig periode. Det passive medlemskab gav mulighed for eventuel senere deltagelse i DK2020 samt mulighed for at deltage i en række andre tværkommunale energi- og klimaprojekter. Denne sag har til formål at frigive midler til at dække kommunens andel af organiseringen i Region Hovedstaden frem mod DK2020 projektets afslutning i 2023.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller at:

- Der bevilges op til 65.000 kroner til at dække Bornholms andel af DK2020's organisering i hovedstadsområdet samt deltagelsen i øvrige energi- og klimaprojekter i regi af KL/KKR. Beløbet finansieres af midler allokeret til implementeringen af Bornholms Energistrategi under bevilling 42 Erhverv, byg og plan.

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:
Orientering modtaget.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:
Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

I oktober 2020 takkede den daværende kommunalbestyrelse nej til at deltage i en række tværkommunale samarbejder om klima og bæredygtighed, herunder DK2020 samarbejdet om udvikling af klimahandleplaner. Den daværende kommunalbestyrelse besluttede efterfølgende

at tilslutte sig et tilbud om at indgå som passivt medlem af arbejdet med mulighed for eventuel senere aktiv deltagelse ved at betale et bidrag på 31.432 kroner til den regionale organisering af DK2020, hvor Gate21 blev valgt som operatør. Dette beløb dækkede regionskommunens deltagelse i 2021. Kommunens bidrag gav samtidig mulighed for at deltage i en række andre tværkommunale "VIP klimaprojekter" om blandt andet grøn mobilitet, energibesparelser i boliger og cirkulære indkøb.

Denne sag har til formål at dække Bornholms andel af de samlede udgifter til den regionale DK2020 organisering frem mod projektets afslutning medio 2023. Bidraget vil også fremadrettet give mulighed for at deltage i øvrige klimaprojekter. Udgiften vil i alt beløbe sig til op mod 65.000 kroner.

Det bemærkes, at den daværende kommunalbestyrelse i juni 2021 besluttede at ansøge om at tilslutte sig det tværkommunale samarbejde om klimahandleplaner (DK2020). Kommunens ansøgning blev imødekommet og arbejdet med at udarbejde en klimahandleplan er sat i gang. Beløbsmæssigt ændrer det ikke ved Bornholms bidrag til den regionale organisering. Formålet med DK2020 er at bidrage til at opfylde klimamålene ved at understøtte kommunernes (som geografi) klimaindsats både i forhold til klimatilpasning og ved at vise vejen mod netto-nul udledning senest i 2050 i overensstemmelse med Parisaftalens målsætninger.

Økonomiske konsekvenser

Kommunens bidrag fastsættes på baggrund af indbyggertal. Udgiften for at dække deltagelsen i 2022 er fastlagt til 31.900 kroner. Der afsættes op til 65.000 kroner for at dække udgiften i 2022 og 2023. Beløbet tages fra rammen til energistrategiens handleplaner under bevilling 42 Erhverv, byg og plan, hvor der aktuelt rester 143.258 kroner. Restbeløbet er herefter 78.258 kroner. Det tidligere bidrag til den regionale organisering blev dækket af de midler, der var afsat til udarbejdelse af Bornholms Energipolitik og Energistrategi under bevilling 42 Erhverv, byg og plan. Ubrugte midler fra denne ramme, blev sidenhen overført til handleplansarbejdet.

Supplerende sagsfremstilling til ØKU 16.2.2022

I beslutning fra møde i Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022 står *orientering modtaget*, dette skal være: Indstilling anbefales.

Åbent punkt

7 Orientering om udarbejdelse af Bornholms klimahandleplan i regi af det tværkommunale samarbejde DK2020

01.30.10P20-0001

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	13	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	7	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget orienteres

Økonomi- og Klimaudvalget orienteres

Kommunalbestyrelsen orienteres

Resumé

Der blev den 24. juni 2021 truffet politisk beslutning om, at Bornholm skulle tilslutte sig det tværkommunale klimasamarbejde "DK2020 – klimaplaner for Danmark" (se bilag 1). Dermed skal der udarbejdes en klimahandleplan for Bornholm, som skal vise, hvordan kommunen som geografisk område og (delvist som) virksomhed vil nedbringe CO₂-udledningerne. Derudover skal klimahandleplanen adressere klimatilpasning og "merværdi" som følge af klimainsatsen. Klimahandleplanen skal laves i et bredt partnerskab på tværs af offentlige og private aktører.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller:

- Sagen til orientering.

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Orientering modtaget.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Orientering givet.

Sagsfremstilling

Bornholm har i lighed med 94 andre kommuner tilsluttet sig det frivillige tværkommunale initiativ "DK2020" og dermed forpligtet sig til at udarbejde en klimahandleplan. Overordnet er klimahandleplanen en mulighed for at formulere en samlet vision for, hvor Bornholm skal være i forhold til klimaforebyggelse og -tilpasning i 2050 samt anviser vejen til klimaneutralitet. Med bl.a. en målrettet reduktionsindsats i affaldssektoren, grønne elementer i fødevarestrategien og erhvervsstrategien og med vedtagelsen af Bornholms Energipolitik, Energi strategi og Strategi for grøn mobilitet i 2021 og arbejdet med Bright Green Island har Bornholm et solidt udgangspunkt for arbejdet med klimahandleplanen.

En DK2020 klimahandleplan skal:

- Anvise konkrete handlinger og løsninger til, hvordan Bornholm opnår *klimaneutralitet* på tværs af alle sektorer senest i 2050. Der skal udvikles et handlingsforløb, der viser vejen til en klimaneutral kommune inden udgangen af 2050, inklusiv ambitiøse delmål. At være en klimaneutral kommune betyder: a) Netto-nul udledning fra energiforbrug i bygninger, transport, og industri, b) Netto-nuludledning fra anvendelse af energi fra forsyningsnettet, c) Netto-nuludledning fra affaldshåndtering inden for byens grænser og d) Mindsket udledning af drivhusgasser som følge af varer og tjenester produceret uden for kommunens grænser, der forbruges af kommunens indbyggere, virksomheder og offentlige sektor, hvor det er muligt. Se bilag 2 til vedlagte sag om DK2020 tilslutning for yderligere oplysning om, hvordan direkte og indirekte udledninger skal indgå i handleplanen.
- Anskueliggøre, hvordan kommunen planlægger at *tilpasse* sig for bedre at kunne modstå de klimaforandringer, der må forventes, og tage højde for både nuværende og fremtidige klimascenarier.
- Engagere lokalsamfundet og beskrive de sociale, miljømæssige og økonomiske gevinster og merværdier, der kan forventes som følge af implementeringen af planen og herigennem sikre en retfærdig fordeling af disse gevinster og merværdier for indbyggere og lokalsamfund. Denne opgave kan gribes an på mange forskellige måder. Flere kommuner tænker i vækst- og jobpotentialer i den grønne omstilling, mens også øget sundhed, fx ved mindre luft- og støjforurening ved cyklisme og elektrificering af biler, indgår i flere af planerne som "merværdi". Deltagelse i DK2020 er således en mulighed for at tænke klimaet bredere ind i kommunens arbejde, herunder også tværgående opgaver såsom indkøb, som er en central drivkraft for den grønne omstilling. På samme vis kan planen understøtte at andre aktører i højere grad indtænker merværdier i deres klimaindsatser, og
- Beskrive kommunens beføjelser og kapacitet samt de samarbejdspartnere, der skal inddrages for at sikre indfrielsen af kommunens klimamålsætninger inden for både reduktion og klimatilpasning.

Det er KL, der i samarbejde med Realdania og Concito, har igangsat DK2020, som aktuelt har 95 deltagende kommuner. Baggrunden for initiativet er, at kommunerne har en vigtig rolle i forhold til at udmønte den grønne omstilling lokalt i partnerskab med virksomheder og borgere og et vigtigt bidrag til at opnå de nationale reduktionsmål. Klimahandleplanen er således en god mulighed for yderligere styrkelse og koordination af samarbejdet mellem bornholmske aktører, herunder erhvervsliv, foreninger og borgere.

Med DK2020 deltager Bornholm i et projektforsløb, der understøtter kommunen i at udarbejde, i samarbejde med relevante aktører, en klimahandleplan dækkende Bornholms Regionskommune som geografisk område. Derudover vil klimahandleplanen som minimum dække kommunen som virksomhed på niveau med hvad der tidligere var omfattet af klimakommuneaftalen med Danmarks Naturfredningsforening (køretøjer og bygninger)¹.

Organisering

Det er et krav i DK2020 samarbejdet, at interessenter inddrages og spørges til råd i udviklingen af klimahandleplanen. Det sikrer bred opbakning om og accept af planen. Planen udvikles derfor i samarbejde med nøgleaktører inden for det offentlige, erhvervslivet og

¹ Det er ikke et krav, at DK2020 kommuner udarbejder et CO₂-regnskab for kommunen som virksomhed. Men udledningen fra egen kommune indgår i data fra f.eks. Energi- og CO₂-regnskabet, som flere kommuner bruger som datagrundlag for deres baseline i klimaplanen. Dermed kommer baselinen til at indeholde udledninger fra kommunen som virksomhed. Derudover kan det være givende at kunne vise kommunens egen udledning og potentielle reduktion ift. at få planen og indsatserne forankret i kommunen samt bruges som opfølgning på klimakommune-indsatsen.

civilsamfundet. Af samme årsag vil der blive udarbejdet en kommunikationsindsats sideløbende med at planen udarbejdes.

Arbejdet med klimahandleplanen er organiseret som følger:

Styregruppe: der er nedsat en styregruppe bestående af kommunens direktion og udvalgte centerchefer.

Klimapanel: der nedsættes et klimapanel bestående af eksterne aktører, der spiller en afgørende rolle for omstillingen af nøglesektorer som eksempelvis landbruget, affaldssektoren og energiforbruget samt en række chefer fra kommunen.

Ekspertgruppe: der nedsættes en ekspertgruppe bestående af eksterne aktører med kompetencer og perspektiver, der kan kvalificere klimahandleplanen, eller aktører der repræsenterer særlige grupper. Følgende aktører vil blive inviteret til at deltage: Ungerådet, Ældresagen, Bornholmske Borgerforeningers Samvirke, Erhvervslivet, Det grønne dialogforum, Danmarks Naturfredningsforening og Destination Bornholm. Deltagerkredsen kan udvides, hvis det på et senere tidspunkt vurderes nødvendigt at inkludere supplerende perspektiver.

Arbejdsgrupper: der nedsættes arbejdsgrupper med fokus på, hvordan de enkelte sektorer omstilles. Arbejdsgrupperne skal pege på konkrete tiltag til at reducere CO₂. Eksterne kan nøgleaktører inviteres med i arbejdsgrupperne. Formatet og opgaven for arbejdsgrupperne vil variere afhængig af, hvordan den pågældende sektor aktuelt arbejder med klimaspørgsmål.

Inddragelse af politisk udvalg

Der planlægges to nedslagspunkter med Natur- Miljø- og Planudvalget. Møderne søges afholdt i juni og oktober. Det vil blive tilrettelagt således, at den indledende kortlægning af sektorerne, herunder etablering af en baseline, samt en kortlægning af muligheder og udfordringer kan præsenteres på mødet i juni efter afholdelse af andet møde med klimapanelet. Mødet i oktober skal give udvalget en status på arbejdet med de handlinger, der er foreslået for at opnå klimaneutralitet. Møderne skal give udvalget overblik samt mulighed for at komme med input og perspektiver til handlinger og løsninger i de forskellige sektorer. Der vil blive lagt op til, at møderne afholdes som workshops, evt. med oplæg fra eksterne partnere.

Tidsplan

Der skal fremsendes en politisk godkendt klimahandleplan til CONCITO senest 15. juni 2023. Klimahandleplanen forventes i offentlig høring i marts. Den politiske godkendelsesproces påbegyndes i april.

Økonomiske konsekvenser

I forbindelse med vedtagelsen af budget 2022 er der afsat henholdsvis 645.000 kr. og 350.000 kr. i 2022 og 2023 til udarbejdelse af klimahandleplanen.

Derudover afsættes et mindre beløb til den regionale organisering af klimaarbejdet og DK2020 i KL/KKR (fremlægges som separat sag).

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

8 Fremadrettet arbejde med Bright Green Island og Bornholmermålene

24.00.00G01-0246

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	18	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	8	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Det tidligere Særlige udvalg om klima og bæredygtighed drøftede som en del af deres afsluttende møde, hvordan arbejdet med Bright Green Island og de tilknyttede handleplaner om Bornholmermålene gav mest værdi for Bornholm. Det blev anbefalet, at en kommende kommunalbestyrelse opfordres til at drøfte, hvordan Bright Green Island skal indgå i eller rammesætte de strategier og mål i kommunen, som er politisk prioriteret. Udvalget anbefalede samtidig, at den halvårslige afrapportering på Bright Green Island-handleplanerne skulle sættes i bero indtil den drøftelse var foretaget. Baggrunden for denne tilgang er, at Bornholm og Bornholms Regionskommune med vedtagelsen af energipolitikken med underliggende strategier og handleplaner samt det igangværende arbejde med Energiø, det borgerinitierede projekt med 100 MW havvindmøller og Nationalt Center for Grøn Energi har ændret fokus substantielt siden målene i relation til Bright Green Island og de tilknyttede Bornholmermål blev vedtaget.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller, at

- udvalget igangsætter arbejdet med at definere den fremadrettede tilgang til Bright Green Island, og indtil det er besluttet, sætter den halvårslige Bright Green Island statussag i bero.

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Udvalget anbefaler, at igangsætte arbejdet med at definere den fremadrettede tilgang til Bright Green Island, men ønsker en status på arbejdet forelagt i efteråret 2022.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Natur-, Miljø- og Planudvalgets indstilling anbefales, idet det skal præciseres, at det er en statussag på fremdriften af opfyldelsen af BGI-målene, der ønskes forelagt i efteråret 2022.

Sagsfremstilling

Den daværende kommunalbestyrelse vedtog i 2018 otte Bornholmermål efter en længere inddragelsesproces (se bilag 1). Målene var en måde at konkretisere Bright Green Island visionen og indeholdt både delmål og handlinger. Der var stor opbakning til processen og Bright Green Island *brandet* skaber forsat positiv omtale i ind- og udland. I dag er der dog flere bornholmske aktører, som påpeger, at det er mindre klart, hvad Bright Green Island er i dag, og hvordan der arbejdes med de mål, der blev opstillet. Det opleves bl.a. uklart, om der er tale om en strategi, en vision eller et branding-redskab.

Nuværende tilgang til Bright Green Island

I forbindelse med vedtagelsen af budget 2020 d. 31. oktober 2019 (punkt 2) valgte kommunalbestyrelsen at ændre prioriteringen for arbejdet med Bornholmermålene og visionen Bright Green Island (se bilag 2), hvorfor en ny prioritering af arbejdet med Bright Green Island-handleplanerne blev godkendt af Økonomi-, Erhvervs- og Planudvalget d. 11. marts 2020 (punkt 7) (se bilag 3). Det blev i den forbindelse besluttet, at der udarbejdes halvårslige opfølgninger for Bright Green Island-handleplanerne i april og oktober. På samme tidspunkt blev den centrale koordinering af Bright Green Island nedlagt og arbejdet blev decentraliseret ligesom en række mål udgik.

Der har indtil nu været 2 statussager. Den første status for Bright Green Island-handleplanerne fra april 2020 til november 2020 blev forelagt politisk på Kommunalbestyrelsesmøde den 25. marts 2021 (punkt 9) (se bilag 4). Den seneste status for Bright Green Island-handleplanerne dækker perioden fra december 2020 til september 2021, og blev forelagt politisk på Kommunalbestyrelsesmøde den 16. december 2021 (punkt 6) (se bilag 5). Den næste afrapportering er planlagt til april 2022.

Anbefaling fra Særligt udvalg om klima- og bæredygtighed

I forlængelse af seneste statussag om Bright Green Island-handleplanerne, drøftede Særligt udvalg om klima- og bæredygtighed det fremadrettede arbejde med Bright Green Island. En del af drøftelsen gik på, om udarbejdelse af statussager var den bedste anvendelse af medarbejderressourcer eller om der kunne nå bedre resultater ved anden anvendelse.

Ved udvalgsmødet d. 1. december 2021 (punkt 4) definerede udvalget hvilke pejlemærker, der skulle overdrages til den nye kommunalbestyrelse (se bilag 6). Særligt udvalg om klima- og bæredygtighed anbefaler, at kommunalbestyrelsen definerer, hvordan der skal arbejdes med Bright Green Island i fremtiden og at den halvårslige afrapportering på Bright Green Island-handleplanerne sættes i bero indtil der er truffet beslutning herom. Administrationen deler udvalget vurdering af, at ressourcerne bør anvendes til et strategisk genbesøg af arbejdet med Bright Green Island frem for afrapportering. Det skal også ses i lyset af, at flere af områderne under Bright Green Island-handleplanerne har nye og selvstændige strategier, der kan afrapporteres på, i et mere meningsfuldt omfang. Det gør sig f.eks. gældende inden for energi, fødevarer og mobilitet.

Fremadrettet tilgang til Bright Green Island og Bornholmermålene

Siden vedtagelsen af Bright Green Island visionen og Bornholmermålene er udgangspunktet for flere af de underliggende indsatser ændret, og nogle af de målsætninger og handlinger, der stilles op med Bornholmermålene, er i dag erstattet med nye målsætninger.

Bornholm har med vedtagelsen af Bornholms Energipolitik 2040 i januar 2021, den underliggende energistrategi samt strategien for grøn mobilitet sat en ambitiøs kurs mod at blive fossilfri i den afgiftsbelagte CO₂ i 2040. Der er igangsat konkrete handlinger under begge

strategier. Dertil kommer regeringens planer om etablering af Energiø Bornholm samt den borgerinitierede 100 MW havvindmøllepark og Nationalt Center for Grøn Energi. Kommunalbestyrelsen har i 2021 også vedtaget en Naturpolitik, ligesom arbejdet med fødevarer, affaldshåndtering, bygningsrenovering og cirkulær økonomi i byggebranchen fortsætter. Det bornholmske erhvervsliv arbejder også i stigende omfang med bæredygtighed.

Med en samlet tilgang til de igangsatte politikker og handlinger, vil det være nemmere for både borgere og erhvervsliv at få indsigt i og engagere sig i arbejdet med den grønne omstilling. Herudover vil det skabe et bedre overblik for både politikere og administrationen, hvilket vil styrke muligheden for at sikre koordinering og synergi på tværs internt i regionskommunen og med initiativer nationalt, internationalt og i det omkringliggende samfund. Dertil kommer kommunens indsats med at udarbejde en klimahandleplan i regi af DK2020, som vil samle kommunens forskellige grønne indsatser. Administrationen har udarbejdet et udkast til en figur, der giver et foreløbigt overblik over kommunens væsentligste planer og samarbejder på klimaområdet (se bilag 7).

Besluttet det at sætte de aktuelle afrapporteringer i bero vil administrationen medio 2022 fremlægge en sag for, hvordan Bright Green Island kan reformuleres som vision og brand, og hvordan Bright Green Island er forbundet med de mange aktuelle indsatser i forhold til grøn omstilling på Bornholm. Det forventes, at arbejdet vil være tæt forbundet med det aktuelle arbejde med DK2020.

Økonomiske konsekvenser

Ikke relevant.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

9 Aftale med ladeoperatør inden ny lovgivning træder i kraft og forud for færdiggørelse af ladeplanen

05.01.50G01-0001

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	14	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	9	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Kommunen er blevet kontaktet af en ladeoperatør, som ønsker styrket tilstedeværelse på Bornholm. Operatøren ønsker tilladelse til at etablere en række ladestandere og bærer den fulde finansiering fra etablering til drift og genetablering.

Med den nuværende lovgivning har kommunen hjemmel til at give tilladelse til operatører på offentlig vej. Regeringen har fremsat et udkast til forslag til lov om infrastruktur for alternative drivmidler (AFI-loven), som forventes at træde i kraft april 2022. Heri foreslås denne hjemmel erstattet med mulighed for at indgå aftaler på markedsvilkår. En eventuel aftale med operatøren skal indgås inden 1. april 2022.

Kommunen arbejder på en langsigtet plan for den offentlige ladeinfrastruktur på Bornholm. Planen forventes færdiggjort i maj 2021.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller, at

- Kommunalbestyrelsen giver administrationen kompetence til at indgå i forhandlinger med henblik på eventuel indgåelse af aftale om opsætning af ladestandere på udvalgte lokationer.

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Indstilling anbefales.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

Kommunen er blevet kontaktet af en ladeoperatør, som ønsker styrket tilstedeværelse på Bornholm. Operatøren ønsker tilladelse til at etablere 9-12 såkaldte normal-ladestandere

(22KW) og bærer den fulde finansiering fra etablering til drift og genetablering. 9-12 ladestandere giver 18-24 ladeudtag. Intentionen er, at samtlige ladere skal være opstillet i 2022. Kommunen kan dermed sikre hurtig udbygning af ladeinfrastrukturen og sikkerhed for finansiering. Det flugter med Transportministerens brev af 23. september 2021 til kommunerne om vigtigheden af, at udrulning af ladeinfrastruktur ikke går i stå, indtil ny lovgivning er på plads.

Operatøren er interesseret i råderet over de eksisterende parkeringspladser, som vurderes, bedst dækker kundernes efterspørgsel og samtidig sikrer virksomhedens indtjening. Der er tale om pladser, hvor kommunens umiddelbare vurdering er, at de er blandt de mere attraktive pladser på Bornholm. De spreder sig over Allinge, Rønne, Gudhjem, Svaneke og Nexø. Operatøren er villig til at erstatte eller supplere nogle af disse pladser med lokationer, som kommunen vurderer interessante, fx i forhold til at imødekomme turisternes ladebehov, men hvor indtjeningsmulighederne vurderes mindre attraktive. Kommunen vil søge at fastholde operatørens nuværende udspil og få suppleret med et antal pladser, der er mindre kommercielt interessante, men vurderes vigtige for den samlede ladeinfrastruktur på Bornholm. Det kan eksempelvis være ved turistdestinationer. Kommunen vil også søge dialog med byforeningerne, inden eventuel indgåelse af aftaler, bl.a. fordi der er tale om omlægning af eksisterende parkeringspladser og flere steder i værdifulde kulturmiljøer i bevaringsværdige bymidter. I den samlede vurdering af lokationer vil overvejelser om tilstrækkelige parkeringsmuligheder til øvrige biler, herunder elbiler der ikke oplader, også indgå.

Med den nuværende lovgivning har kommunen hjemmel til at give tilladelse til operatører på offentlig vej. Regeringen har fremsat et udkast til forslag til lov om infrastruktur for alternative drivmidler (AFI-loven), som forventes at træde i kraft april 2022. Heri foreslås det i § 6, stk. 4, at vejlovens § 80 ikke finder anvendelse for kommuners tilladelse til at anbringe offentligt tilgængelige ladestandere på kommuneveje. Til gengæld får kommuner mulighed for at lave udbud af arealer til etablering af ladepladser, hvilket ikke er tilfældet i dag. For pladser uden markedsinteresse, forventes kommunen at få mulighed for at give økonomisk tilskud. Der vil også blive oprettet statslige puljer, som kommunen kan søge.

Ved at indgå aftale med en operatør inden 1. april 2022 afskrives muligheden for at sætte et antal attraktive pladser i udbud. Følgende skal derfor iagttages, hvis det vælges at tage imod det aktuelle tilbud:

- Kommunen kan med den nye lovgivning (AFI-loven) gennem et udbud potentielt opkræve leje for nogle af de ladepladser, som den pågældende operatør vil benytte sig af. Kommunen kan dog omvendt også risikere at stå i en situation, hvor ingen operatører viser interesse, hvorfor kommunen vil være nødsaget til at overveje delvis finansiering, som AFI-lovgivningen også giver mulighed for.
- Kommunen vil kunne opleve, at kommende udbud af områder til ladeinfrastruktur vil blive kommercielt mindre interessante, fordi en række attraktive pladser allerede vil være afhændet. Kommunen vil derfor kunne komme til at stå i en situation, hvor det kan være nødvendigt med en delvis kommunal finansiering for at sikre en yderligere udbygning. Denne balance vil dog rykke sig over sigt efterhånden som antallet af elbiler og dermed efterspørgslen stiger.
- Der kan komme kritik fra andre ladeoperatører, hvis de føler, at kommunen giver attraktive pladser til én operatør kort tid inden, pågældende pladser skulle have været udbudt på markedsvilkår med den nye lovgivning.

Under forudsætningen af at det er en politisk prioritet at sikre mulighed for en hurtig udrulning af ladeinfrastruktur vurderer administrationen, at fordelene ved at få fastholdt en hurtig udrulning opvejer usikkerheden og ulemperne ved at give mulighed for at den aktuelle operatør etablerer ladeinfrastruktur på en række attraktive pladser.

Kommunen arbejder på en langsigtet plan for den offentlige ladeinfrastruktur på Bornholm. Planen forventes færdiggjort i maj 2021. Planen skal bl.a. komme med anbefalinger til, hvor ladestandere skal placeres og i hvilket tempo, de skal sættes op frem mod 2030. Med nærværende beslutning påbegyndes realiseringen af planen, før planen er besluttet. Administrationen vurderer dog, at de steder, som vil blive forsynet med ladeinfrastruktur alle vil indgå i den kommende plan, fordi det er i tætte byområder, hvor det er vanskeligt at etablere private ladestandere.

Økonomiske konsekvenser

-

Supplerende sagsfremstilling

Åbent punkt

10 Endelig vedtagelse af lokalplan nr. 123 for bevaring og videreudvikling af Vang

01.02.05P16-0214

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	5	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	10	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget beslutter

Resumé

Forslag til lokalplan nr. 123 for bevaring og videreudvikling af Vang har været i offentlig høring fra 20. september til 15. november 2021. Der indkom 5 høringssvar. Administrationen foreslår på baggrund af høringen nogle mindre ændringer til planforslaget. Udvalget skal beslutte om lokalplanen skal vedtages endeligt med de foreslåede ændringer.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller:

- at Lokalplan nr. 123 for bevaring og videreudvikling af Vang vedtages endeligt med de foreslåede ændringer, jf. punkt A-D.

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Godkendt.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Godkendt.

Sagsfremstilling

Økonomi- Erhvervs- og Planudvalget godkendte den 15. september 2021 forslag til lokalplan nr. 123 for bevaring og videreudvikling af Vang. Forslaget var i høring i 8 uger. Høringsperioden var fra den 20. september til og med den 15. november 2021.

I samråd med Vang Beboer- og Grundejerforening blev der afholdt et borgermøde den 14. oktober, hvor planforslagets indhold blev præsenteret og drøftet.

I høringsperioden indkom der 5 høringssvar, som omhandler:

1. anvendelsesbetegnelsen boligformål,
2. synlighed af private antenner, paraboler m.fl. i bybilledet,
3. en offentlig sti på privat ejendom,
4. bestemmelserne for anvendelsen af Vang Havn, og
5. beregning af bygningshøjde mm.

De samlede høringssvar med administrationens bemærkninger fremgår af bilag 1.

Høringssvarene har ledt til følgende ændringsforslag:

- A. indføjelse af et nyt afsnit i redegørelsen om "Arealanvendelse" under planens indhold, hvor det forklares, hvad der forstås ved "boligformål" mm.
- B. indarbejdning af den tidligere "poststi" på privat ejendom (ny § 8.3)
- C. en præcisering af bygningshøjder for nybyggeri i form af en tegning (til § 4.2)
- D. en justering af den geografiske afgrænsning på havneområdet, så planen muliggør klimasikring af dele af forkastningen med fx et saunabyggeri ligesom det i Snogebæk

Ændringerne vil ikke udløse fornyet høring, idet der er tale om mindre justeringer.

Proces

Når udvalget har vedtaget lokalplanen endeligt, offentliggøres den med en klagefrist på fire uger.

Vedtages lokalplan 123 endeligt, vil planen erstatte Lokalplan nr. 00-02 Bevarende lokalplan Teglkås, Helligpeder og Vang, for så vidt angår Vang.

Link til lokalplan nr. 123 med de foreslåede ændringer indarbejdet:

<https://bornholm.viewer.dkplan.niras.dk/dkplan/dkplan.aspx?lokalplanId=352>

Økonomiske konsekvenser

-

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

11 Godkendelse af forslag til kommuneplantillæg for et rekreativt areal ved Ypnasted

01.02.05P16-0217

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	6	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	11	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Forslag til kommuneplantillæg nr. 08 for Ypnasted er udarbejdet i forlængelse af arbejdet med en fremtidig bevarende lokalplan for Ypnasted. Planforslaget udlægger et landbrugsareal til rekreative formål. Hensigten er, at arealet skal bevares som et åbent og ubebygget landskab med adgang for offentligheden.

Kommunalbestyrelsen skal godkende forslaget til kommuneplantillæg nr. 08, så det kan sendes i høring.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller at

- forslag til kommuneplantillæg nr. 08 godkendes og sendes i 4 ugers høring.

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Indstilling anbefalet.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

Indledning

Administrationen har foretaget et indledende arbejde med og dialog omkring en ny bevarende lokalplan for Ypnasted. En husejer i Ypnasted fremkom med ønsket om at erhverve et areal i tilknytning til Ypnasted med henblik på at bevare landskabets historiske karakter. Forslag til kommuneplantillæg nr. 08 er udarbejdet med det formål at knytte en del af det omkringliggende kulturlandskab til det særlige historiske kulturmiljø, Ypnasted. Hensigten er at bevare Ypnasted og det tilstødende landskab som en samlet historisk "tidslomme" og samtidigt udbygge offentlighedens adgang til det lille rekreative kystnære område. Arealet er omfattet af landbrugspligt og kan dermed ikke erhverves og tillægges en ejendom, som ikke driver landbrug. Forslaget til kommuneplantillæg nr. 08 skal muliggøre den ændrede anvendelse af arealet.

Indhold

Med forslaget til kommuneplantillæg udlægges et areal syd for Ypnasted til rekreative formål og natur. Kommuneplantillægget åbner ikke for, at der kan planlægges for bebyggelse på arealet, udover mindre bygninger til understøttelse af det almene friluftsliv eller et læskur for dyr.

Screening for miljøvurdering

Kommuneplantillægget er omfattet af miljøvurderingsloven. Bornholms Regionskommune har foretaget en screening for miljøvurderingspligt af planforslaget.

Administrationen vurderer, at planforslaget ikke vil få en væsentlig indvirkning på miljøet og derfor ikke er omfattet af miljøvurderingslovens krav om udarbejdelse af miljørapport.

Afgørelsen offentliggøres samtidig med, at planforslaget sendes i høring. Der er fire ugers klagefrist for afgørelsen.

Høringsperiode

Administrationen foreslår en høringsperiode på fire uger, idet planforslaget er en mindre ændring i kommuneplanens rammedel, der ikke strider mod planens hovedprincipper.

Proces

Efter høringsperiodens udløb skal kommunalbestyrelsen behandle høringssvarene, hvorefter kommunalbestyrelsen kan vedtage planen endeligt. Planen offentliggøres med en klagefrist på fire uger.

Bilag

- Forslag til kommuneplantillæg nr. 08

Økonomiske konsekvenser

-

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

12 Anvendelse af udviklingsområde i landzone ved Vibegård

01.02.03P16-0008

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	7	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	12	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Administrationen har fået en henvendelse fra en landsdækkende butikskæde, som ønsker at etablere en såkaldt boksbutik med et samlet butiksareal på ca. 6.600m² i Rønne. De ønsker at etablere butikken på det kommunalt ejede areal før Vibegård ved indkørslen til Rønne.

Området har i længere tid været nævnt som muligt erhvervsareal for produktionsvirksomheder.

Administrationen anbefaler, at kommunalbestyrelsen fastholder tidligere beslutninger om, at en eventuel udbygning med nye boksbutikker i Rønne i givet fald skal ske i et område tættere på bymidten, samt at det aktuelle område ved Vibegård udlægges til produktions- og håndværksvirksomheder.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller at:

- det besluttet, at arealet ikke skal anvendes til detailhandel
- arealet reserveres til produktions- og håndværksvirksomheder og at planlægning herfor igangsættes, når der foreligger en afklaring af behovene

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Indstillingen kan ikke anbefales. Helle Munk Ravnborg og Mikael Benzon kan ikke medvirke.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Økonomi- og Klimaudvalget anbefaler, at der arbejdes videre med at muliggøre detailhandel på området.

Helle Munk Ravnborg og Morten Riis kan ikke medvirke, idet de ønsker at følge direktørens indstilling.

Sagsfremstilling

Landzonearealet ved Vibegård blev med landsplandirektiv i oktober 2021 ændret til et såkaldt udviklingsområde i kystnærhedszonen. Dermed fjernes de redegørelseskrav, som hidtil har hindret udviklingen af området. Kommunalbestyrelsen kan på den baggrund beslutte, at der skal igangsættes kommuneplanlægning for arealets fremtidige anvendelsesmuligheder.

Udviklingsområder i kystnærhedszonen tog sit afsæt i Strategi for kommuneplan 2020, som blev vedtaget i 2019. I strategien var hensigten med udviklingsområderne dels at skabe attraktive boligområder ved kysten og dels at muliggøre nye erhvervsområder i Rønne, jf. disse citater fra strategien:

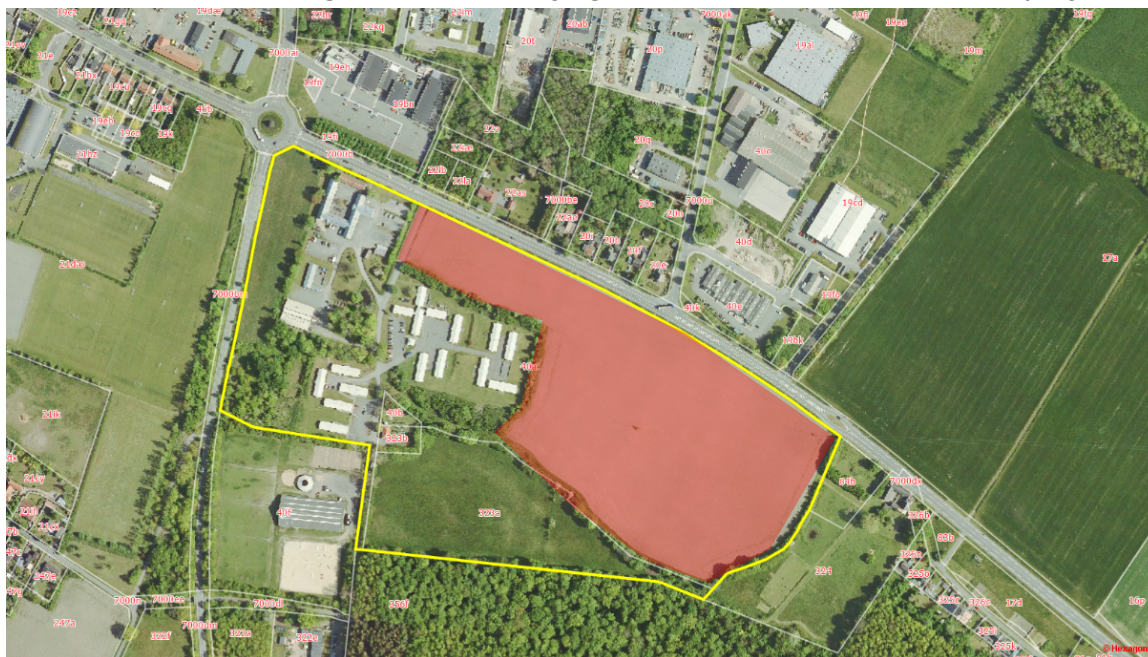
"Vi vil skabe attraktive boligområder ved kysten

Udviklingsområder i kystnærhedszonen skal anvendes til at skabe muligheder for nye boligområder i vores kystnære byer med bopælspligt. Det skal understøtte og styrke tilflytningen, da vi ved, at mange tilflyttere gerne vil bo kystnært.

Vi vil desuden muliggøre nye erhvervsområder, særligt i Rønne." (citater fra Strategi for Kommuneplan 2020)

På baggrund af strategien blev staten ansøgt om at udpege arealet som et såkaldt udviklingsområde i kystnærhedszonen, hvilket skete med et landsplandirektiv oktober 2021.

Den største del af arealet er kommunalt ejet, men den sydligste del er privat ejet. Den vestlige del af arealet er bebygget med Vibegård, som er kommunal administration og 10. klassecenteret. Den østlige del af arealet forpagtes i øjeblikket ud til økologisk landbrug. Det er særligt denne del af arealet, som der vises interesse for, fordi det ligger tæt på industriområdet omkring Sandemandsvej og ud til den trafikerede Aakirkebyvej.

Udviklingsområdet er vist med gul streg, arealet, som denne sag drejer sig om, med rød farvetone.

Beskrivelse af arealet og dets omgivelser

Udviklingsområdet er dels kommunalt ejet og dels privat ejet. Det meste af arealet er omfattet af skovbyggelinje på grund af nærheden til skoven syd for arealet. Udviklingen af området vil derfor forudsætte en ophævelse af eller dispensation fra skovbyggelinjen.

Der er ført luftledninger med højspænding gennem området. Disse skal antageligt graves ned, hvis arealet skal kunne udnyttes og bebygges på en optimal måde. Omkostningerne for en sådan nedgravning er blevet drøftet med ejeren af elnettet, Ewii, som meddeler, at en nedgravning er mulig, at arbejdet skal bekostes af Bornholms Regionskommune, og at

anlægsarbejdet forventeligt vil koste 2 mio. kr. Udgiften hertil skal der tages stilling til i en senere anlægssag, men beløbet vil formentlig kunne finansieres som en del af en salgssag.

Udviklingsområdet ligger ud til Aakirkebyvej, som er den mest befærdede indfaldsvej til Rønne. Arealet har derfor stor indflydelse på, hvordan man oplever indkørslen til Rønne. Som arealet fremtræder nu, indgår både selve arealet og det bagvedliggende skovbryn som markante landskabselementer, der skaber en klar grænse mellem land og by ved indkørslen til Rønne.

Arealets nuværende karakter fastholder, at der er en klar grænse mellem land og by ved indkørslen til Rønne

Igennem tiden har der været et stort fokus på at holde indkørslerne til Rønne grønne og landskabelige, hvorfor det vil være et krav, at der ved en eventuel planlægning af byudvikling på arealet ved Vibegård anlægges et nyt grønt landskabselement langs Aakirkebyvej, som det bl.a. er tilfældet ved Vibegårdcenteret, der er afgrænset fra vejen med et 20 meter bredt grønt bælte med træer.

Oversigtskort

Anvendelsesønsker og interesser i arealet

Der er i forskellige sammenhænge ytret alternative interesser i en fremtidig anvendelse af arealet.

A Produktionserhverv

Som beskrevet ovenfor har arealet i forbindelse med ansøgningen om udviklingsområder i kystnærhedszonen været tiltænkt at blive udlagt som erhvervsområde. Særligt har der fra DI Dansk Byggeri Bornholm i flere år været et stort ønske om, at der bliver udlagt så store arealer som muligt til erhverv. Bornholms Regionskommune har flere succesfulde produktionsvirksomheder og DI Dansk Byggeris analyse af kommunernes erhvervsvenlighed har i flere år peget på, at der ikke er tilstrækkeligt med erhvervsarealer udlagt i og omkring Rønne. Senest blev der i kommuneplan 2020 udlagt nye arealer til produktionsvirksomheder ved Snorrebakken i forbindelse med produkthandelen og stenbruddet. Dette har dog ikke ændret på analysens resultat, og det er fortsat et stort ønske fra DI Dansk Byggeri Bornholm, at der udlægges yderligere arealer, at de udlagte arealer har et jævnt terræn, og at de ligger i umiddelbar nærhed til industriområdet omkring Sandemandsvej. Det pågældende areal lever op til disse krav.

I planlægning opereres med produktionserhverv i forskellige miljøklasser. Miljøklasserne fastsætter, hvor meget en given virksomhed påvirker omgivelserne med støj, røg, lugt og anden luftforurening. Dette skal holdes op i mod de anvendelser af tilstødende arealer, som ikke må udsættes for påvirkning udover de vejledende grænseværdier. Det aktuelle areal er nabo til både boliger, kontorer og undervisningsfaciliteter. Der vil derfor være grænser for, hvor meget en fremtidig virksomhed på dette areal vil kunne støje, støve eller lugte. Der vil dog være virksomhedstyper, som vil kunne indpasses på arealet uden gener for omgivelserne, mens de netop udpegede erhvervsarealer ved Snorrebakken vil kunne benyttes af virksomheder med en højere grad af miljøpåvirkning.

Da det specifikt er nævnt i strategien for kommuneplanen, at udviklingsområderne ved Rønne skal muliggøre udlæg af nye erhvervsområder, kan en udarbejdelse af et forslag til kommuneplantillæg for dette igangsættes uden en forudgående indkaldelse af idéer og forslag.

B Detailhandel

En butikskæde, som sælger udvalgsvarer som elektronik, hvidevarer, værktøj og diverse artikler til bilen, boligen og fritiden har henvendt sig til Bornholms Regionskommune med ønske om at etablere en boksbutik på arealet. Det areal, som butikskæden ønsker at købe af Bornholms Regionskommune med henblik på etablering af en større butik, er markeret på dette luftfoto:

Arealet, som en butikskæde ønsker at anvende til en stor boksbutik med tilhørende parkering er på 31.400 m²

Administrationens anbefalinger vedr. detailhandel på arealet er uddybet nedenfor. En igangsættelse af planlægning for detailhandel på arealet vil forudsætte, at der som første trin gennemføres en for-offentlighedsfase med indkaldelse af idéer og forslag, da denne anvendelsesmulighed ikke er indeholdt i strategien for kommuneplanen. Herefter vil der kunne træffes beslutning om igangsættelse af udarbejdelse af forslag til kommuneplantillæg og forslag til lokalplan.

C Offentlige formål

Arealet er i kommuneplanen udlagt til offentlige formål. Det betyder, at den fremtidige anvendelse af arealet kunne tages i brug til offentlig administration eller offentlige institutioner. Bornholms Amt har haft planer om at bygge en ny administrationsbygning på arealet. Almene anlæg, der drives af private, vil også kunne falde ind under offentlige formål. Administrationen vurderer ikke, at sådanne funktioner vil blive aktuelle i de kommende planperioder.

D Boliger

Det er også en mulighed at udlægge arealet til boliger. Arealet vurderes dog ikke at være så attraktivt som boligområde, dels fordi det ligger ret langt fra bymidten og dels på grund af nærheden til den trafikerede Akirkebyvej. Administrationen vurderer ikke, at en anvendelse til boliger vil blive aktuel i de kommende planperioder.

Uddybende oplysninger vedrørende detailhandelsplanlægning i Rønne

Ved planlovens modernisering i 2017 blev det muligt for kommunerne i særlige tilfælde at planlægge såkaldte aflastningsområder til store udvalgswarebutikker placeret uden for bymidterne. Hensigten med indførelsen af aflastningsområder i planloven var bl.a. at kunne aflaste bymidten ved at give plads til butikker, som ikke uden videre kan placeres i bymidten – eksempelvis store udvalgswarebutikker. Udgangspunktet for planlovens særlige bestemmelser om planlægning for detailhandel er dog fortsat, at butikker som hovedregel skal placeres centralt i byerne, så der sikres levende bymidter. Årsagen er, at butikker er vigtige forudsætninger for at skabe det liv, der gør det attraktivt at opholde sig i byerne. Det spiller derfor en væsentlig rolle, hvordan byerne indrettes, og om butikkerne ligger samlet eller spredt, og om der er mødesteder og rammer for mange differentierede aktiviteter, der tilsammen skaber byliv.

Regionskommunens nuværende plangrundlag muliggør ikke realisering af flere større butiksprojekter uden for Rønne bymidte. Imidlertid vedtog Økonomi-, Erhvervs- og Planudvalget i februar 2020 at indkalde ideer og forslag som grundlag for en kommende beslutning om eventuel igangsættelse af en ændring af kommuneplanen, så et område uden for Rønne bymidte vil kunne få status som et aflastningsområde for store butikker, der ikke kan indpasses i bymidten.

Det område, der i indkaldelsen af ideer og forslag blev beskrevet som potentielt område for etablering af store boksbutikker, er markeret på luftfotografiet nedenfor. Området er et traditionelt erhvervsområde med en del utidssvarende bygninger. Inden for området er der kun meget få ubebyggede grunde, hvorfor nedrivning af udtjente bygninger kan være en forudsætning for, at der her vil kunne etableres boksbutikker.

Potentielt område for boksbutikker uden for Rønnes bymidte

Som grundlag for ØEPU's beslutning i februar 2020 om indkaldelse af ideer og forslag forelå en analyserapport udarbejdet af COWI, der redegør for konsekvenser ved planlægningen for tre nye store udvalgswarebutikker i Rønne med samlet butiksareal op mod 10.000 m². Rapporten er bilag til dette dagsordenspunkt.

ØEPU blev i april 2021 orienteret om status i sagen, herunder at de tre butikskæder, der har ytret ønske om at etablere store butikker uden for Rønne bymidte, fortsat er i proces, hvorfor en politisk stillingtagen om igangsættelse af kommune- og lokalplanlægning afventer konkrete anmodninger fra de pågældende butikskæder.

En af de tre butikskæder (Elgiganten) fik efterfølgende udarbejdet et forslag til kommuneplantillæg og forslag til lokalplan for placering af en boksbutik ca. 1.400 m² på et lille ubebygget areal i direkte kontakt til Vibegårdscentret. I tilknytning til planforslagene for en udvidelse af Vibegårdscentret udarbejdede COWI en analyserapport med redegørelse om konsekvenserne ved etablering af denne ene butik. Analyserapporten er bilag til dette dagsordenspunkt. Dokumenterne er i høring indtil udgangen af januar 2022. Indtil videre har regionskommunen modtaget høringssvar fra Aakirkebytinget, Erhvervsforeningen Østbornholm og Rønne Handelsstandsforening. I disse høringssvar gives der generelt udtryk for, at levende bymidter og lokalsamfund er et styrkepunkt for Bornholm, som vil blive truet af etableringen af en 1.400 m² butik placeret i en udvidelse af Vibegårdscentret.

Administrationen er fortsat i kontakt med de to øvrige butikskæder, der begge arbejder på at kunne erhverve byggegrunde uden for Rønne bymidte. Den ene af de to butikskæder har kig på mulighederne inden for det markerede område på ovenstående luftfoto, men har endnu ikke indgået aftaler med en grundejer. Butikken, der ønskes opført her er på 2.200-2.500 m².

Den tredje af de to butikskæder, som har til hensigt at etablere en butik på 6.600 m² i udkanten af Rønne, ønsker ikke at etablere sig inden for det område som ØEPU sendte i offentlig høring i 2020. Denne kæde, der forhandler elektronik, hvidevarer, værktøj og diverse artikler til bilen, boligen og fritiden, har her i 2022 i stedet peget på det areal, der behandles i dette dagsordenspunkt, som et relevant område til at placere deres boksbutik. Dette ønske om at benytte en del af det kommunalt ejede areal ved Vibegård til detailhandelsformål er indledningsvist nævnt i afsnittet "Anvendelsesønsker og interesser i arealet".

Vurdering af ønsket om at etablere detailhandel i arealet ved Vibegård

Administrationen anbefaler, at der fortsat alene fokuseres på at placere boksbutikker inden for det areal, som var omfattet af indkaldelse af ideer og forslag i 2020. Denne anbefaling sker på baggrund af følgende:

- Intentionen med at udpege det areal, som fremgik af sagen fra februar 2020, var at investeringer i boksbutikker kunne være katalysator for at omdanne det nedslidte erhvervsområde og understøtte en udvikling, hvor produktionsvirksomheder flytter væk fra de tætte byområder, der omkranser det gamle industriområde. Åbnes der op for boksbutikker på arealet ved Vibegård, vil den økonomiske dynamik, som boksbutikkerne repræsenterer, forsvinde fra området.
- Ved at fastholde, at nye boksbutikker skal placeres i det udpegede område sikres en koncentration af boksbutikker i et samlet område, hvorved de store butikker alene påvirker bymiljøet i et koncentreret område.
- Den aktuelle udpegning af det gamle industriområde som aflastningsområde til butikker vil forventeligt betyde at etableringen af nye boksbutikker vil foregå over flere år, hvilket vil give bymidterne bedre tid til at tilpasse sig en ny konkurrencesituation. Udpegningen af arealet ved Vibegård vil omvendt betyde, at udbygningen med nye boksbutikker vil kunne foregå hurtigt, hvilket må forventes at påvirke butikslivet i bymidterne mere markant.

Den videre proces

- Beslutning om at arealet reserveres til erhvervsformål (denne sag)
- På baggrund af dialog med erhvervslivet beslutning om at igangsætte planlægning for produktions- og håndværksvirksomheder
- Beslutning om at sende planforslag i høring
- Endelig vedtagelse af plangrundlag

Bornholms Regionskommune er – udover at være planmyndighed - også ejer af arealet, hvorfor det vil skulle udbydes til salg, før det kan bebygges.

Økonomiske konsekvenser

-

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

13 Beslutning om finansiering af afledte udgifter ved anlæg af opmarcharealer til ny hurtigfærge

01.02.05P20-0018

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	4	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	13	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller
Økonomi- og Klimaudvalget indstiller
Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Molslinjen ønsker, at de arealer, der benyttes til opmarchbaner for betjening af hurtigfærgelejet i Rønne havn, bliver forøget. Baggrunden er, at den kommende hurtigfærge Express 5 kan medtage 50 biler mere end Express 1.

Administrationen har i den hidtidige dialog med Molslinjen og Rønne Havn gennemgået forskellige principielle muligheder for at imødekomme behovet for mere opmarchareal. Processen har ført frem til, at der nu foreligger to detaljerede løsningsforslag, hvoraf det ene (scenarie B) anbefales af både Molslinjen, Rønne Havn og Bornholms Regionskommunes administration.

Kommunalbestyrelsen kan nu beslutte at meddele Molslinjen, at man er positivt stemt for at der arbejdes videre med de forhold, som er nødvendige for at scenarie B kan realiseres, samt at man forventer, at Bornholms Regionskommune ikke påføres afledte udgifter i forbindelse med udvidelsen af opmarcharealet.

Sagen vil blive fremsendt Trafikkontaktrådet til orientering.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller at:

- a) der arbejdes videre med det fremlagte scenarie B
- b) Bornholms Regionskommune er positivt indstillet overfor at nedlægge det for udvidelsen nødvendige kommunalt ejede vejareal (en del af Vesthavnsvej) mod som erstatning at modtage et i princippet tilsvarende areal, der skal rumme et nyt vejanlæg efter principperne i scenarie B
- c) Molslinjen i dialog med Rønne Havn skal finansiere etableringen af ovennævnte vejanlæg
- d) Molslinjen meddeles, at det i øvrigt forventes, at Bornholms Regionskommune ikke påføres afledte udgifter grundet udvidelsen af opmarcharealet
- e) Natur-, Miljø- og Planudvalget, der umiddelbart har beslutningskompetencen, videresender sagen til Økonomi- og Klimaudvalget samt Kommunalbestyrelsen, idet den vil medføre konsekvenser, der senere vil skulle behandles der

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Indstilling anbefales.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:
Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

Baggrund

Rederiet Molslinjen A/S har 2. juli 2021 henvendt sig til Trafikkontaktudvalgets formand med ønske om en udvidelse af opmarcharealer til hurtigfærgelejet i Rønne. (Bilag 1).

Administrationen i BRK har siden været i dialog med rederiet med henblik på at finde en løsning, der kan kombineres med de mange øvrige interesser, der også vil skulle tilgodeses, hvis det eksisterende opmarchareal skal udvides.

Natur- og Miljøudvalget, Økonomi- Erhvervs- og Planudvalget samt Trafikkontaktrådet blev henholdsvis 30. november, 8. december og 16. december 2021 orienteret om administrationens dialog med rederiet. (Bilag 2).

Baggrunden for Molslinjens henvendelse er, at rederiet fra og med første kvartal 2023 vil indsætte en ny større hurtigfærge Express 5 på ruten Rønne-Ystad. Express 5 vil kunne medføre 50 biler mere end den nuværende Express 1. Allerede nu oplever Molslinjen, at de eksisterende opmarcharealer i spidsbelastningssituationer er for små i forhold til kapaciteten på Express 1, hvor de snævre forhold i forbindelse med bilernes til- og frakørsel skaber uhensigtsmæssig trafikafvikling. I højsæsonen kan dette medføre færgeforsinkelser. Molslinjen nævner i deres henvendelse, at det nuværende opmarchområde blev indrettet til skibet Leonora Christina, som kunne laste 357 biler, hvilket er cirka 100 biler mindre end Express 5, som kan laste 451 biler. Molslinjen nævner tillige, at det samlede areal allerede dengang var en udfordring, idet opmarcharealet med den aktuelle indretning kan rumme 316 biler, mens en optimal trafikafvikling kræver plads til det antal biler færgen kan rumme + 10-15 % ekstra.

Molslinjen ønsker derfor at udvide opmarcharealet, så det svarer til antallet af pladser på Express 5 + 10-15 % ekstra. De ekstra 10-15 % skyldes jf. notat fra Molslinjen, at bilerne skal deles op i forskellige typer – høj bil, handicap, elbil osv. – hvilket betyder, at opmarchbanerne ikke kan udnyttes 100 %. Samlet set ønsker Molslinjen derfor 500 pladser, hvilket er cirka 160 pladser mere end i dag. (Bilag 3).

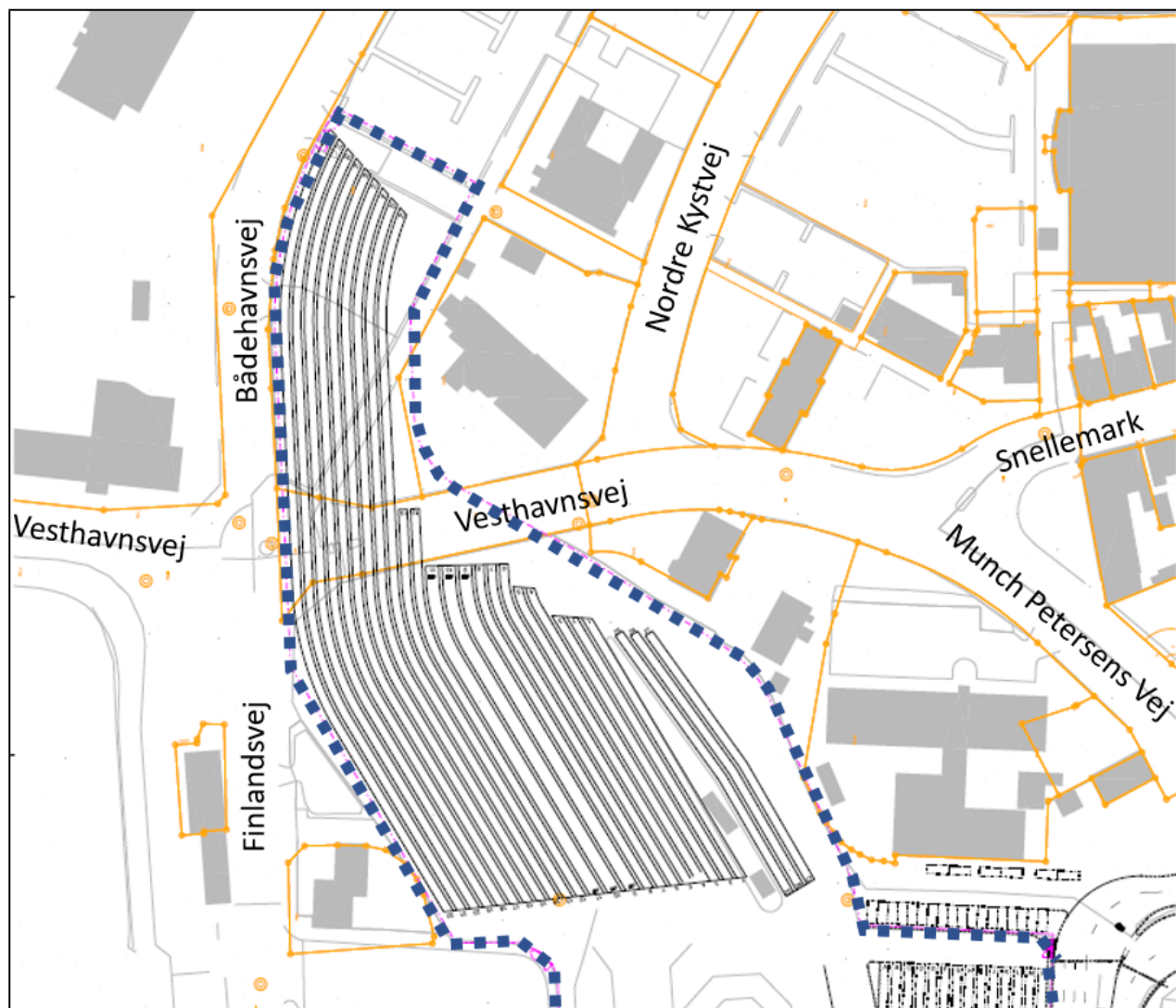
I januar 2022 har Molslinjen fået udarbejdet to mere detaljerede løsningsforslag (scenarie A og B), der i det følgende er beskrevet nærmere. Begge forslag opfylder rederiets ønsker til personbilsopmarch, og giver samlet plads til hhv. 501 og 500 biler. Set fra rederiets synspunkt er scenarie B dog at foretrække, da den ringe overskuelighed af de lange opmarchbaner i scenarie A samt den store forskel i banernes længde, vil komplicere baneudnyttelse og lastning. Administrationen anbefaler også scenarie B, idet scenarie A vil medføre en række uhensigtsmæssigheder i forhold til Rønne Havns drift, trafikafviklingen i området samt den langsigtede byudvikling.

Molslinjens to løsningsforslag

- *Scenarie A*

Dette løsningsforslag omfatter en lang smal udvidelse mod nord gennem inddragelse af et stykke af Vesthavnsvej samt inddragelse af det nuværende betalingsparkeringsområde vest for tankstationen. Tankstation kan opretholde sin nuværende placering.

Dette løsningsforslag svarer til den principielle mulighed som Trafikkontaktrådet har nævnt i mødereferatet fra deres møde 16. december 2021.

Molslinjens scenarie A inkl. hegning

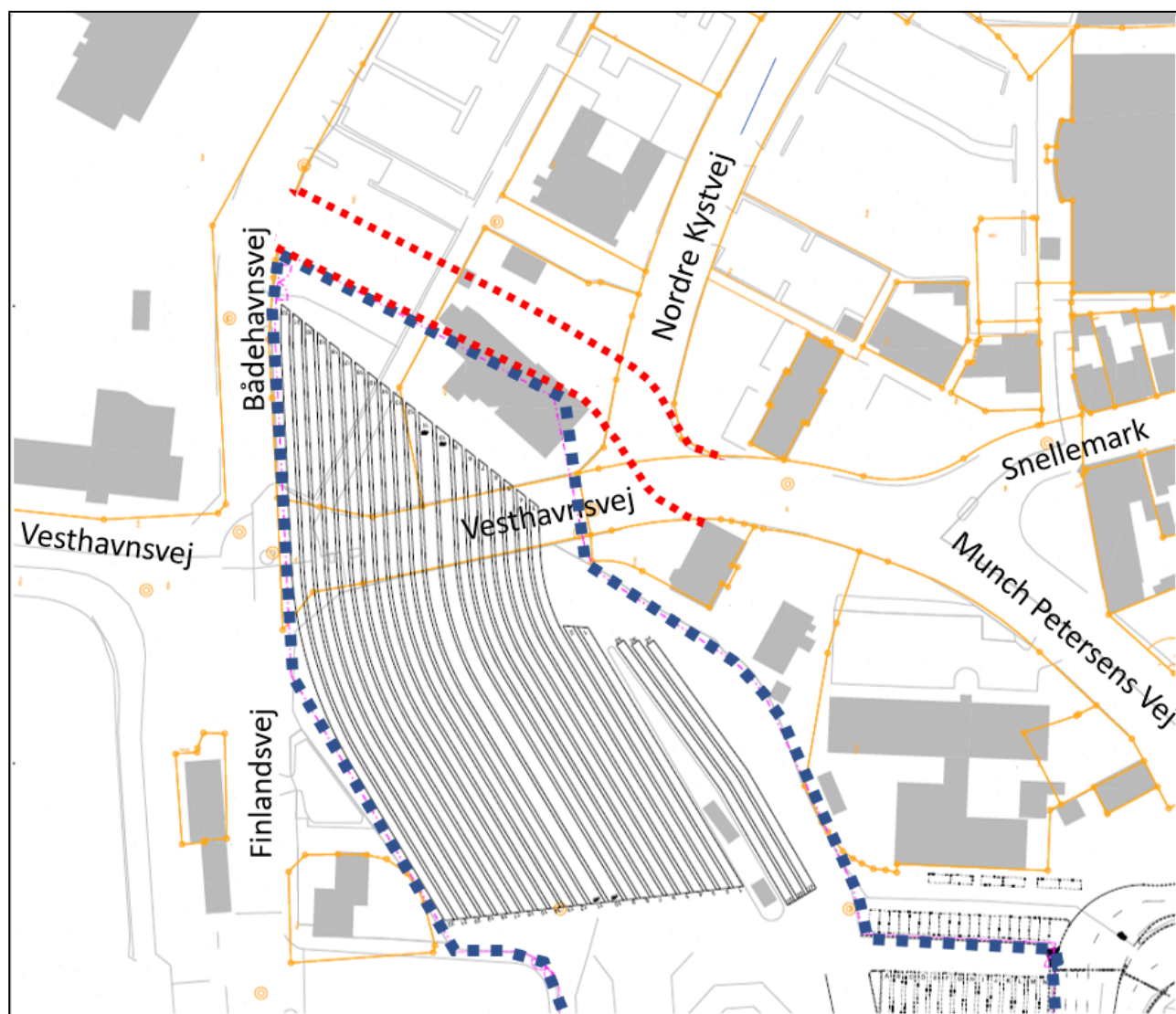
- *Scenarie B*

Dette løsningsforslag omfatter ligeledes en udvidelse af det eksisterende opmarchareal mod nord. Her er udvidelsen dog lidt bredere, men også lidt kortere end i scenarie A.

En mindre del af det nuværende betalingsparkeringsområde samt tankstationens areal, som begge ejes af Rønne Havn A/S, bliver omfattet af udvidelsen.

Scenarie B inkluderer også, at Vesthavnsvej afbrydes. I scenarie B er der dog - i modsætning til i scenarie A - mulighed for at forlægge Vesthavnsvej til en placering umiddelbart uden for det ny opmarchareal på et areal, der ejes af Rønne Havn A/S.

(Bilag 6 viser beliggenheden af grænsen mellem de arealer, der ejes af Havnen og de arealer, der ejes af Regionskommunen.)

Molslinjens scenarie 2 inkl. hegning, mulig vejomlægning er vist med rødt

Administrationens vurdering

- *Scenarie A*

Denne løsningsmodel rummer en række udfordringer, idet trafikken mellem nord og syd på havnen vil blive afskåret, der vil blive skabt ekstra trafik på Bådehavnsvej og Remisevej, og løsningen vil stride mod den strategiske udviklingsplan for Rønne for så vidt angår udviklingen af havnefronten. Således giver forslaget ikke den mest hensigtsmæssige udnyttelse af potentialer for fremtidens ønske om velkomstplads, parkering osv.

Umiddelbart er det ikke en hensigtsmæssig løsning i forhold til kørsel med trailere m.v. fra BHS til opmarch, ligesom BAT-busserne skal køre via Bådehavnsvej, som vil blive mere trafikeret. I forslaget vil Bådehavnsvej være den eneste adgangsvej for al kørsel til færgeterminalen

Forbindelseslinjerne for bløde trafikanter mellem passagerterminalbygningen og Rønne bymidte via Snellemark vil herudover blive uhensigtsmæssigt lange og indviklede med dette forslag.

Trafikveje ved scenarie A

Endvidere vil der opstå betydelige udfordringer for Rønne Havns krankørsel mellem Sydhavnen og Vesthavnen. (Bilag 4).

Endelig er Bådehavnsvej, der ejes af Rønne Havn A/S, på nuværende tidspunkt ikke opbygget og udformet til at kunne håndtere den øgede trafikmængde. Scenarie A vil antageligt medføre

et behov for opbygning af ny vejkasse, fortove, belysning m.v. Dette kan betyde, at der vil være en større afledt omkostning, som skal finansieres.

- *Scenarie B*

Molslinjen har udviklet scenarie B på baggrund af sagsfremstillingen i den orienteringssag, der som nævnt ovenfor blev behandlet politisk i november og december 2022.

I scenarie B er der taget hensyn til de initiativer på Rønnes havnefront om velkomstplads og ny vejføring, som ligger i den strategiske udviklingsplan for Rønne.

Desuden vil trafikforbindelsen mellem den nordlige og sydlige del af Rønne Havn kunne blive opretholdt i dette scenarie. Det er dog en forudsætning, at der etableres et nyt vejstykke mellem Bådehavnsvej og Nordre Kystvej.

Rønne Havn A/S har meddelt, at de er indforståede med den ændrede anvendelse af de arealer, der nu rummer betalingsparkering og tankstationen. Fremtiden for de to funktioner vil skulle afklares i en fortsættelse af den dialog, som administrationen har med Rønne Havn. Rønne Havn har meddelt, at de er interesseret i at finde en ny placering til en tankstation i området mellem Nørrekås og det nye opmarchareal.

Med scenarie B vil det også – og i overensstemmelse med den strategiske udviklingsplan for Rønne – være muligt på sigt at få etableret en velkomstplads med et forareal til Bornholms Velkomstcenter og Rønne H, hvor de to markante bygninger bliver fritlagt, så de kommer til ære og værdighed i bybilledet.

Overordnet disponeringsmulighed ved scenarie B i overensstemmelse med den strategiske udviklingsplan

Scenarie B vil kunne realiseres uden at komme i konflikt med den strategiske udviklingsplans visioner for en velkomstplads foran Rønne H og Velkomstcenteret. Herudover vil løsningen give forbedrede parkeringsmuligheder til butikkerne i Snellemarkcenteret og Hoffmann, idet den del af Nordre Kystvej, der løber mellem benzintanken og Remisevej, vil kunne nedlægges. Det kan i den forbindelse oplyses, at ejerne af Snellemarkcenteret har ytret ønske om at få rådighed over de arealer, der er ejet af Bornholms Regionskommune og af Rønne Havn A/S med henblik på at udvide og nyindrette det samlede område med flere parkeringspladser, større overskuelighed og bedre forhold for fodgængere.

En ny vejføring, hvor Ndr. Kystvej nedlægges foran Snellemarkcenteret vil dog kræve en større investering i opgradering af Bådehavnsvej og Remisevej. Finansiering af dette er ikke en del af denne sag, og det er for nuværende ikke afsat budget eller udviklet et konkret projekt, der prissætter, hvad en lukning af Ndr. Kystvej og en opgradering af Bådehavnsvej og Remisevej vil koste. Det er dog administrationens vurdering, at det er vigtigt, at en løsning af behovet for yderligere areal til opmarkbaner ikke må umuliggøre de visioner, som i dag ligger i den strategiske udviklingsplan.

Alternative løsninger til placering af opmarcharealer

Der har i den offentlige debat været fremlagt alternative løsninger på, hvor opmarcharealet skal placeres. Det er herunder blevet foreslået, at opmarcharealerne for leje 1 (Ystadruten) og leje 3 (Køgeruten og andre ruter) slås sammen. Denne løsning vurderer administrationen, Rønne Havn og Molslinjen ikke er mulig pga:

- Dampskibskajen, der bl.a. rummer passagerterminalen og BATs busholdeplads, vil blive afskåret fra vejadgang
- Opmarcharealerne ved leje 3 (Køgeruten og andre ruter) bruges også af andre rederier end Molslinjen

Se bilag 5 for uddybning.

Finansiering

Under forudsætning af, at der som anbefalet arbejdes videre med scenarie B, skal der træffes aftale om, hvem der finansierer de nødvendige anlægsarbejder. Molslinjen meddeler i den sammenhæng følgende:

1. *Finansiering af de nye opmarch-baner (dvs. alt indenfor ISPS-hegnet) håndteres ved en aftale mellem Rønne Havn og rederiet Molslinjen.*
2. *Finansiering af nye offentlige veje, reetablering af øvrige områder, fjernelse af Q8 tankstation med tankanlæg og bygninger, mv. som befinder sig udenfor afgrænsningen til rederiets område (uden for ISPS-hegnet) anset for at være rederiet Molslinjen uvedkommende.*

Det er administrationens vurdering, at det ikke er Bornholms Regionskommunes ansvar at betale for en omlægning af Vesthavnsvej. Vejstykket, som ejes af regionskommunen, er vigtig for afviklingen af trafikken på havnen. Ønsker Molslinjen at råde over arealet vil arealet forventeligt skulle sælges til Rønne Havn, som efterfølgende udlejer til Molslinjen. Regionskommunen har fået udarbejdet et overslag, hvor udgiften til omlægning af Vesthavnsvej anslås til 14.5 mio. kr. – 17.4 mio. kr. inkl. entreprenørudgifter, projektering, tilsyn og uforudsete udgifter, men ekskl. arealerhvervelse, fjernelse af tankstation, udgifter til forurenede jord m.v.

Der vil dog antageligt også komme udgifter til ombygning af den sydligste del af Bådehavnsvej mellem den lille rundkørsel og det nye T-kryds, så dette vejstykke vil kunne håndtere den øgede trafikmængde. Beløbets størrelse afhænger af nærmere undersøgelse af bærelag m.m.

Det er følgelig administrationens anbefaling, at Molslinjens meddeles, at regionskommunen er positivt indstillet i forhold til at sælge det areal, som Vesthavnsvej i dag er placeret på. Det anbefales herudover, at det meddeles Molslinjen, at regionskommunen forventer, at Molslinjen sikrer genetablering af den infrastruktur, som i dag er placeret på arealet, og at regionskommunen i øvrigt holdes økonomisk skadefri i alle forhold vedrørende sagen.

Rønne Havn har meddelt, at den berørte tankstation er forpligtet til at rydde og oprense den lejede grund. Der er derfor ikke udgifter for Rønne Havn forbundet med udvidelsen af opmarcharealet. Som ovenfor nævnt ønsker Rønne Havn dog, at der findes en ny placering på deres arealer til en tankstation.

Proces- og tidsplan

Det forventes, at projektet vil være lokalplanpligtigt, hvorfor der skal træffes politisk beslutning om igangsættelse af lokalplanlægning. Dette anbefales besluttet efter afklaring af finansiering af de afledte udgifter. Dette kan, afhængigt af dialogen med Molslinjen, ske i marts eller april. Derefter kan der forventes en sagsbehandlingstid på ca. 9 mdr. Express 5 forventes indsat foråret 2023, men det udvidede opmarchareal kan afvente højsæsonen 2023,

der starter i juni 2023. Grundet anlægsperioden og sagens betydning for transporten til og fra Bornholm vil sagen være højt prioriteret i administrationen.

Åbent punkt

14 Genudbud af elbusser

13.05.22A00-0001

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	15	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	14	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget orienteres

Økonomi- og Klimaudvalget orienteres

Kommunalbestyrelsen orienteres

Resumé

Bornholms Regionskommune fik i 2021 tilsagn om tilskud på 75% af merudgiften for den grønne løsning til indkøb af fire elbusser. Udbuddet af elbusserne er forsøgt gennemført i efteråret 2021, men er desværre annulleret grundet manglende konkurrence. BAT har efterfølgende været igennem en yderligere markedsdialog for at få afklaret årsager til manglende konkurrence. BAT er klar til et nyt tilpasset udbud af de fire elbusser, hvor to af busserne er korte busser (8 meter) til bybuskørsel, og to af elbusserne er almindelige busser til regionalkørsel (13 meter).

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller

- Sagen til orientering.

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Orientering modtaget.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Orientering givet.

Sagsfremstilling

Baggrund for indkøb af elbusser

Bornholms Regionskommune ansøgte i efteråret 2020 Projekt Grøn Buspulje om medfinansiering til indkøb af elbusser til bybuskørsel i Rønne. Projektet finansierer op til 75% af merudgiften for den grønne løsning ved investering i elbusser. I forbindelse med ansøgningen fik Bornholms Regionskommune mulighed for at øge projektet til fire elbusser, så der også kunne påbegyndes forsøg med elbusser på regionalruterne. Indkøbet blev drøftet og politisk godkendt på kommunalbestyrelsesmødet den 25. februar 2021 (punkt 10) (Se bilag 3).

Udbud af fire elbusser annulleret

BAT har arbejdet med udbud af de fire elbusser. Udbudsprocessen har været udfordret af, at BAT er det eneste trafikselskab i Danmark., der ejer sin egen vognpark. Derfor er der ingen

direkte sammenligningsgrundlag for BAT til indkøb af elbusser. Dertil er der i Danmark primært erfaringer med elbusser til bybuskørsel men ikke regionalkørsel. Derfor har det været en ressourcekrævende proces at sætte et godt udbud sammen, og udbuddet resulterede desværre i efteråret 2021 i en annullering grundet manglende konkurrence.

BAT har efter annulleringen haft fornyet markedsdialog med flere mulige leverandører om årsager til manglende interesse i at byde ind på udbuddet. De væsentligste årsager har været høje krav til tilbudsgiverne samt kravene til busserne i udbuddet. BAT har orienteret om dette på kommunalbestyrelsesmødet d. 16. december 2021 (punkt 18) (Se bilag 2).

Videre proces for genudbud af fire elbusser

For at imødekomme mulige tilbudsgivere, er kravene til tilbudsgiver i udbuddet genbesøgt og tilpasset for at øge konkurrencen. Det drejer sig bl.a. om krav til omsætning hos tilbudsgiveren, og hvor længe tilbudsgiveren har været etableret i Danmark.

Kravene til elbusserne er ligeledes evalueret. Kravene i det første udbud er gængse for dieselbusser og er fra de busforskrifter Trafikselskaberne i Danmark har udarbejdet i fællesskab. Det må dog konstateres, at opbygningen og indretningen af elbusser på nogle områder er anderledes end dieselbusser, og der er derfor også foretaget tilpasninger i udbuddet på det område.

BAT har på baggrund af de input, der er givet i forbindelse med udbudsprocessen, konkluderet, at udbuddet med fordel kan deles op på to forskellige bustyper, der tilgodeser henholdsvis bybuskørsel og regionalbuskørsel, idet behovene er forskellige og svære for tilbudsgiver at kombinere i én bustype.

Det nye udbud indeholder derfor 2 typer busser: en bustype, der er velegnet til bybuskørsel i Rønne og en bustype, der er velegnet til regionalbuskørsel. For de to bybusser gælder det at de skal være korte (8 meter). Her er der tænkt på både fremkommelighed på de smalle veje og kapacitetsbehov. For de to regionalrutebusser gælder det at de skal være længere (13 meter), og dermed velegnet til kørsel både på de større veje i byerne og på landevejene.

For at sikre, at projektet stadig kan indgå i Grøn Buspulje, er der fremsendt en ændringsanmodning til Trafikstyrelsen (se bilag 1). Ændringsanmodningen er 21. januar 2022 godkendt af Trafikstyrelsen. Det nye udbud er sendt i markedshøring hos mulige leverandører for kommentering. BAT forventer at have et nyt udbud klart i løbet af februar 2022. Konsekvensen af dette kan blive en forsinkelse i leveringen af de fire elbusser. Det forventes at kunne ske ultimo 2022/primus 2023.

Økonomiske konsekvenser

Der er ikke økonomiske konsekvenser af det tilpassede udbud. En endelig anlægsbevilling vil blive lagt til godkendelse, når genudbuddet af de fire elbusser er afsluttet.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

15 Opgaver for Beredskabskommissionen

14.00.03A30-0005

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	24	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	15	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

I henhold til beredskabslovens hører det kommunale redningsberedskab under kommunalbestyrelsen, som skal nedsætte en beredskabskommission til at varetage den umiddelbare forvaltning af redningsberedskabet. Kommissionens opgaver fastlægges nærmere af kommunalbestyrelsen.

Det er det kommunale beredskabs opfattelse, at det hidtidige niveau for opgaver til Beredskabskommission har fungeret tilfredsstillende, hvorfor dette også anbefales fremadrettet.

Beredskabskommissionen fastsætter selv sin forretningsorden.

Indstilling og beslutning

Kommunaldirektøren indstiller,

- at beredskabskommissionen for perioden 2022–2025 varetager følgende opgaver, som svarer til hidtidig praksis:
 - a. Indstiller plan for det kommunale redningsberedskab
 - b. Orienteres om relevante emner på beredskabsområdet

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Indstilling anbefales.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

I henhold til beredskabslovens § 9, stk. hører det kommunale redningsberedskab under kommunalbestyrelsen, som skal nedsætte en beredskabskommission til at varetage den umiddelbare forvaltning af redningsberedskabet.

Kommunalbestyrelsen kan herudover træffe beslutning om, at den umiddelbare forvaltning af de opgaver, der efter beredskabslovens §§ 34-37 er henlagt til kommunalbestyrelsen, også varetages af beredskabskommissionen.

Beslutninger efter beskyttelsesrumsloven kan ikke henlægges til beredskabskommissionen, da der hverken i beskyttelsesrumsloven eller beredskabsloven er hjemmel hertil.

Kommissionens opgaver fastlægges således nærmere af kommunalbestyrelsen.

Beredskabskommissionens medlemmer er:

- Borgmester Jacob Trøst (Født formand)
- Politidirektør Martin Preisz Gravesen (Født medlem)
- Mark Palmquist (Udpeget af kommunalbestyrelsen)
- Per Kjærholt (Udpeget af kommunalbestyrelsen)
- Tom Idon Nielsen (Udpeget af kommunalbestyrelsen)
- Kristine Grønbech-Jensen (Observatør fra Beredskabsforbundet)

Opgaver i forhold til beredskabsloven (**Skal** varetages af kommissionen):

- afgive indstilling til kommunalbestyrelsen - om kommunens risikoprofil og serviceniveau, herunder redningsberedskabets aktiviteter, organisation og dimensionering (Kommissionen skal indstille plan for det kommunale redningsberedskab).
- afgive indstilling om etablering af vandforsyning til brandslukning. (Fremgår af plan for det kommunale redningsberedskab som kommissionen behandler).

Opgaver i forhold til beredskabslovens § 9, stk. 3 (**Kan** varetages af kommissionen):

- kommissionen skal i medfør af den kommunale styrelseslovs § 21 efter anmodning fra økonomiudvalget afgive bidrag til årsbudgettet og til flerårige budgetoverslag vedrørende det kommunale redningsberedskab.

Øvrige opgaver i forhold til beredskabsloven (**Kan** varetages af kommissionen):

- Afgive indstilling om indgåelse af aftaler i henhold til beredskabslovens § 13, stk. 1 eller 2, omhandlende indgåelse af aftaler med private redningsvæsener, Beredskabsstyrelsen, foreninger, organisationer samt private personer.
- varetage drift og vedligeholdelse af redningsberedskabets bygninger og materiel mv. Varetages i dag administrativt.
- drage omsorg for, at redningsberedskabets personel uddannes i overensstemmelse med gældende uddannelsesbestemmelser. Varetages i dag administrativt.
- afgive indstilling om programoplæg, byggeprogram og dispositionsforslag for bygge- og anlægsopgaver inden for redningsberedskabets område. Varetages i dag administrativt.
- afgive indstilling om anskaffelse af materiel, inventar og lign. Varetages i dag administrativt.
- Godkende væsentlige ombygninger, udvidelser og forandringer i driften af virksomheder. Varetages i dag administrativt.
- Krav om gennemførelse af brand- og evakueringsøvelser i bygninger, virksomheder m.v. Varetages i dag administrativt.
- Driftsmæssige foranstaltninger til forebyggelse m.v. i bygninger, virksomheder m.v. Varetages i dag administrativt.
- Brandvagt i forsamlingslokaler m.v. Varetages i dag administrativt.
- Gennemførelse af brandsyn på brandsynspligtige objekter (Fredede bygninger, virksomheder, institutioner m.v.) Varetages i dag administrativt.
- Driftsforhold i forhold til nukleare anlæg. Ikke pt. aktuelt på Bornholm.

Der er ikke i beredskabsloven tillagt beredskabskommissionen nogen selvstændig kompetence. Det forhold, at visse kompetencer i beredskabsloven er tillagt kommunalbestyrelsen, er alene udtryk for, at opgaven skal løses i kommunalt regi og afskærer ikke i sig selv muligheden for, at disse opgaver henlægges til andre dele af det kommunale beslutningsapparat, herunder beredskabskommissionen, medmindre det på anden måde fremgår af lovbestemmelsen. Kommissionens opgaver fastlægges i øvrigt nærmere af kommunalbestyrelsen.

Det er det kommunale beredskabs opfattelse, at det hidtidige niveau for opgaver til Beredskabskommission har fungeret tilfredsstillende, hvorfor dette også anbefales fremadrettet.

Kommunalbestyrelsens beslutninger vedrørende redningsberedskabet forberedes på kommissionsmøder. Kommunalbestyrelsen kan dog træffe afgørelse i hastende sager uden forelæggelse for kommissionen, og der er ingen begrænsning i kommunalbestyrelsens adgang til at tage sager om redningsberedskabet op til behandling.

Beredskabskommissionen fastsætter selv sin forretningsorden, og kommissionens beslutninger indføres i en beslutningsprotokol. Enhver af kommissionens medlemmer kan kræve en afvigende mening tilført protokollen, som efter hvert møde skal underskrives af de medlemmer, der deltog i mødet. Kommissionen er beslutningsdygtig, når mindst halvdelen af medlemmerne er til stede.

Administrationen har udarbejdet et udkast til forretningsorden for Beredskabskommissionen, med henvisning til bestemmelserne i Lov om kommunernes styrelse og Bekendtgørelse af beredskabsloven (LBK nr. 314 af 03/04/2017).

Proces for godkendelse af forretningsorden:

- December 2021 konstitueres den nye kommunalbestyrelse, herunder udpegning til beredskabskommissionen.
- Februar 2022 forelægges sag til politisk behandling om hvilke opgaver kommissionen skal have i valgperioden.
- Marts 2022: Første møde i Beredskabskommissionen hvor opgaven delegeret kan tages til efterretning, og hvor forretningsordenen behandles.

Økonomiske konsekvenser

Beredskabskommissionen sekretariatsbetjenes af eksisterende ressourcer baseret på den hidtidige opgavefordeling. Det kan udfordre resourceallokeringen og den bevilgede ramme, hvis opgaven udvides.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

16 Pulje til små klasser og små skolefritidsordninger

17.01.00000-0002

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Børne- og Skoleudvalget	11-01-2022	9	
Økonomi- og Klimaudvalget	19-01-2022	14	
Børne- og Skoleudvalget	08-02-2022	8	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	16	

Politisk sagsgang

Børne- og Skoleudvalget indstiller

Økonomi-, Erhvervs- og Planudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

I budgetforliget for 2020 nedsatte kommunalbestyrelsen en pulje til strukturelle udfordringer på skoleområdet på 1,5 mio. kr. uden overførselsret. Kommunalbestyrelsen besluttede den 25. marts 2021, hvordan puljen skulle udmøntes samt, at der skulle ske en årlig afrapportering på forbruget til Børne- og Skoleudvalget. Afrapporteringen samt oplæg til ændring af udmøntningen forelægges hermed til politisk behandling.

Indstilling og beslutning

Servicedirektøren indstiller til kommunalbestyrelsen, at

- Kommunalbestyrelsen beslutter, at sende en ændring af puljen til en fast tildeling jf. sagsfremstillingens model 4 i høring i skolebestyrelserne

Børne- og Skoleudvalget den 11. januar 2022:

Anbefales ikke.

Økonomi- og Klimaudvalget den 19. januar 2022:

Sendes til genbehandling i Børne- og Skoleudvalget, idet udvalget opfordres til at finde en løsning, der følger BRKs økonomistyringsprincipper samt forholder sig til de skoler, der er strukturelt udfordret.

Børne- og Skoleudvalget den 8. februar 2022:

De i budget 2021 vedtagne midler til en "pulje til små skoler/SFO og analyse af socioøkonomisk forhold", på 1,5 mio. flyttes fra den ikke overførbare ramme til den overførbare ramme, samtidigt lægges der loft på puljen på 1,5 mio. kr. Dette sendes til høring i skolebestyrelserne. Der ud over ønsker Børne og Skoleudvalget at igangsætte en revision af skolernes tildelingsmodel, således at den ud over et grund- og et elevtaxameter også indeholder et klassetaxameter. Dette for at sikre de skoler, der kan være strukturelt udfordrede mht. små elevtal pr. klasse. Puljen på de 1,5 mio. kr. indgår i dette arbejde.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Børne- og Skoleudvalgets indstilling anbefales.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen sendte den 20. februar 2020 muligheden for at oprette en ikke nærmere defineret pulje til strukturelle udfordringer på skolerne i høring. Efter afsluttet høring i skolebestyrelserne besluttede kommunalbestyrelsen, i forbindelse med budgetforliget den 28. august 2020 og den endelige vedtagelse af budgettet den 8. oktober 2020, at afsætte en pulje på 1,5 mio. kr. i 2021 og overslagsårene til folkeskolerne.

Kommunalbestyrelsen sendte den 26. november 2020 forslag til udmøntning af puljen i høring i skolebestyrelserne, og besluttede derefter den 25. marts 2021, at puljen skulle udmøntes som supplerende midler til skoler med klasser med gennemsnitligt færre end 21 elever i klasserne, til skolefritidsordninger med færre end 50 børn samt til at afholde udgiften til udarbejdelse af en socioøkonomisk analyse i 2021 og 2022, der skal sikre, at midlerne til enkeltintegreret undervisning fordeles efter en socioøkonomisk model.

Puljen blev etableret uden overførselsret, hvilket bevirker, at uforbrugte midler tilbagebetales til kassen i de år, hvor der har været et mindreforbrug på puljen, og at der laves et kassetræk på det fornødne beløb i de år, hvor der er behov for mere end 1,5 mio. kr. til at udmønte puljen. Modellen synliggør således den omkostning der er forbundet med små klasser, idet små klasser rummer en ganske stor lønudgift pr. elev i forhold til store klasser.

Kommunalbestyrelsen besluttede endvidere, at der skulle ske en årlig afrapportering på forbruget. Denne afrapportering forelægges hermed til orientering.

Afrapportering for 2021

Puljen anvendes dels til at kompensere skolerne for små klasser, der har færre end 21 elever gennemsnitligt. Hermed forstås, at en skole ikke skal kompenseres fordi en enkelt klasse har under 21 elever, men når elevtallet gennemsnitligt på skolen er under 21 elever pr. klasse, samt at antallet af klasser optælles som færrest mulige klasser på en årgang.

I de tilfælde, hvor en skole mangler elever for at opnå en klassestørrelse på gennemsnitligt 21 elever pr. klasse, kompenseres skolen for det manglende elevtal, med et gennemsnitlig takstbeløb pr. elev på 44.417 kr. i 2021-priser, der angiver et gennemsnitligt taxameterbeløb. Udgifterne i 2021 i forbindelse med denne del af puljen udmøntning er dermed som opgjort herunder:

Kompensation for små klasser i 2021	
Skole	Beløb
Hans Rømer Skolen	1.110.425 kr.
Åvangsskolen	222.085 kr.
I alt	1.332.510 kr.

Kommunalbestyrelsen besluttede endvidere, at puljen også skulle kompensere de skolefritidsordninger, der har færre end 50 børn, som angiver det antal børn, der sikrer, at økonomien i ordningen hænger sammen. Den forventede anvendelse i 2021 er 0 kr., men kan først endeligt opgøres ved udgangen af 2021, da der kan ske ændringer i andelen af børn fra måned til måned, idet forældrene kan melde deres børn ud og ind i skolefritidsordning afhængigt af skoleåret.

Endelig har puljen også afholdt udgifterne til udarbejdelse af en årlig, socioøkonomisk analyse, der skal sikre ajourføring af grundlaget for socioøkonomisk tildeling af midler til skolerne. Udgiften til analysen har beløbet sig til i alt 67.900 kr. i 2021. Nedenstående oversigt giver således et billede af det samlede træk på puljen i 2021:

Samlet, økonomisk overblik 2021	
Kompensation for små klasser	1.332.510 kr.
Kompensation for små SFO'er	0 kr.
Årlig, socioøkonomisk undersøgelse	67.900 kr.
I alt	1.400.410 kr.
Bevilling	1.500.000 kr.
Forventet bidrag til kassen	99.590 kr.

Forventet forbrug i 2022

Administrationen har forud for det kommende budgetår anslået det forventede træk på puljen ud fra elevtallene pr. 6. september 2021 samt den klassevise fordeling, som beskrevet ovenfor. Disse viser følgende forventede behov for kompensation for små klasser i budgetåret 2022:

Kompensation for små klasser i 2022	
Skole	Beløb
Hans Rømer Skolen	1.756.326 kr.
Kongeskærs skolen	990.748 kr.
Søndermarksskolen	225.170 kr.
Åvangsskolen	990.210 kr.
I alt	3.872.924 kr.

Ovenstående viser, at selv ganske små elevbevægelser kan skabe store variationer i klassestørrelser. Det var forventeligt med et lidt større træk på puljen grundet det generelt faldende elevtal. Hertil kommer, at kommunalbestyrelsen den [17. december 2020](#) valgte at ændre distriktsgrænserne på skoleområdet, og dermed øge Kongeskærs skolens opland. Administrationen påpegede i denne sag sandsynligheden for at skabe to skoler, der på flere årgange enten har én stor klasse eller to små, med deraf følgende øget træk på puljen til små klasser og små skolefritidsordninger.

Kongeskærs skolen skal således i budget 2022 kompenseres for 22 elever, hvilket sker på baggrund af, at elevtallet i skolens nuværende 3. årgang steg fra 28 til 32 elever forud for 1. august 2021. Skolens nuværende 4. årgang voksede ligeledes fra 24 til 30, hvilket udløste klassedeling og de deraf følgende små klasser. Administrationen vurderer, at disse elevbevægelser, som sker trods generelt faldende elevtal, er så konkrete, at det ikke er muligt at lave en retvisende prognose.

Herunder fremgår de samlede udgifter fra puljen i det kommende år:

Forventet forbrug 2022	
Kompensation for små klasser	3.872.924 kr.
Kompensation for små SFO'er*	0 kr.
Årlig, socioøkonomisk undersøgelse	70.000 kr.

I alt	3.942.924 kr.
Bevilling	1.553.719 kr.
Forventet træk på kassen	2.389.205 kr.

**) Kan først endeligt opgøres ved udgangen af 2022*

Da modellen rummer potentiale for væsentlige svingninger, er i modstrid med kommunens generelle udgiftsfordeling samt svækker kommunens muligheder for økonomisk styring, blev dette oplyst ved sagens behandling. Bliver puljen etableret med overførselsret indebærer det, at svingninger i elevtal kan resultere i, at skoleområdet skal iværksætte potentielt store, ekstraordinære besparelser indenfor eget budget. I forlængelse af kommunalbestyrelsens beslutning i marts 2021 er de ovenfor beskrevne midler allerede udbetalt til skolerne.

Hvor stort trækket bliver de kommende år er således vanskeligt at forudsige, da ændringen i elevtallet svinger med så små enkeltbevægelser, at de er vanskelige at prognosticere. Ligesom udbetalingen til 2022 blev større end forventet, kan fremtidige udbetalinger også vise sig at overraske.

Kommunalbestyrelsen besluttede endvidere i marts 2021, at administrationen årligt afrapporterer til Børne- og Skoleudvalget i november måned, hvor stort trækket er på bevillingen, så udvalget får mulighed for at holde sig orienteret om udviklingen.

Ændring af model

Den nuværende udmøntning af puljen til små klasser og små skolefritidsordninger er besluttet i kommunalbestyrelsen efter høring af skolebestyrelserne.

En ændring af den nuværende model bør derfor ligeledes sendes i høring i skolebestyrelserne i lighed med den høring, der blev gennemført i forbindelse med puljens udmøntning i foråret 2021. Efter endt høringsperiode vil kommunalbestyrelsen kunne træffe beslutning om puljens form.

Såfremt kommunalbestyrelsen ønsker at ændre modellen kan administrationen umiddelbart anvise følgende muligheder:

1. Puljen til små klasser og små skolefritidsordninger bevares
Modellen rummer i sin nuværende form potentiale for væsentlige svingninger og er i modstrid med kommunens generelle udgiftsfordeling, da den svækker kommunens muligheder for økonomisk styring. Såfremt puljen bevares i sin nuværende form som en ikke-overførbar bevilling, vil det fortsat være vanskeligt at vide, hvor stort forbruget på puljen vil være forud for elevtallene pr. 5. september i indeværende budgetår.
2. Puljen til små klasser og små skolefritidsordninger nedlægges
Puljen nedlægges pr. 1. januar 2023, og der udbetales således ikke midler til små klasser eller små skolefritidsordninger i forbindelse med budgetår 2023. Konsekvenserne heraf vil være, at de skoler, der gennemsnitligt har færre end 21 elever i klasserne, vil opleve at få begrænset mulighederne for at prioritere andre forhold på skolen, idet små klasser rummer en væsentlig højere lønudgift pr. elev end store klasser.

Eleverne på de skoler, der i særlig grad oplever at have små klasser, vil således kunne opleve en begrænsning i pædagogiske eller didaktiske tiltag, som følge af nedlæggelsen af puljen, og enkelte skoler kan opleve vanskeligheder med at overholde deres budget. Udgiften til små klasser kan tilbageføres til skolerne som førhen, og det vil dermed væ-

re den enkelte skole, der skal håndtere udfordringerne med de små klasser indenfor deres respektive økonomiske rammer.

3. Definitionen af små klasser ændres

Som tidligere beskrevet fordrer små klasser flere lærerkræfter pr. elev, hvilket er en omkostning, der tidligere blev pålagt skolerne at håndtere. Skolerne har dog ingen handlemuligheder i forhold til at begrænse forekomsten af små klasser idet der findes frit skolevalg på Bornholm, og såvel folkeskoleloven som styrelsesvedtægten for Bornholms Regionskommunes skolevæsen tilsiger, at der ikke må forefindes klasser med mere end 28 elever undtagen i særlige tilfælde. Det er dog aldrig en mulighed at påbegynde et nyt skoleår med flere end 28 elever pr. klasse.

I den nuværende model er omkostningen ved skolernes små klasser synlig for kommunalbestyrelsen, idet trækket på puljen synliggør omkostningerne ved små klasser. Modellen er dog en potentiel belastning for kommunekassen. En ændring af definitionen på en lille klasse, vil bevirke, at trækket på puljen reduceres, idet der kun gives kompensation op til gennemsnitligt 19 eller 20 elever frem for de nuværende 21.

Kompensation op til 19 elever	Kompensation op til 20 elever																								
Ved kompensation til små klasser med gennemsnitligt færre end 19 elever, ville udbetalingen fra puljen i 2022 have været:	Ved kompensation til små klasser med gennemsnitligt færre end 20 elever, ville udbetalingen fra puljen i 2022 have været:																								
<table> <tr> <td>Kongeskær</td><td>0 kr.</td></tr> <tr> <td>Åvang</td><td>0 kr.</td></tr> <tr> <td>Søndermarksskolen</td><td>0 kr.</td></tr> <tr> <td>Hans Rømer Skolen</td><td>225.170 kr.</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>i alt</td><td>225.170 kr.</td></tr> </table>	Kongeskær	0 kr.	Åvang	0 kr.	Søndermarksskolen	0 kr.	Hans Rømer Skolen	225.170 kr.			i alt	225.170 kr.	<table> <tr> <td>Kongeskær</td><td>405.305 kr.</td></tr> <tr> <td>Åvang</td><td>0 kr.</td></tr> <tr> <td>Søndermarksskolen</td><td>0 kr.</td></tr> <tr> <td>Hans Rømer Skolen</td><td>990.746 kr.</td></tr> <tr> <td></td><td></td></tr> <tr> <td>i alt</td><td>1.396.051 kr.</td></tr> </table>	Kongeskær	405.305 kr.	Åvang	0 kr.	Søndermarksskolen	0 kr.	Hans Rømer Skolen	990.746 kr.			i alt	1.396.051 kr.
Kongeskær	0 kr.																								
Åvang	0 kr.																								
Søndermarksskolen	0 kr.																								
Hans Rømer Skolen	225.170 kr.																								
i alt	225.170 kr.																								
Kongeskær	405.305 kr.																								
Åvang	0 kr.																								
Søndermarksskolen	0 kr.																								
Hans Rømer Skolen	990.746 kr.																								
i alt	1.396.051 kr.																								

Såfremt definitionen på små klasser sænkes, overlades den økonomiske håndtering til den pågældende skole, der er præget af små klasser. Finansiering af lønudgifterne til lærere og administration afkræver en udgift svarende til betaling for omkring 19,7 elever, hvortil udgifter til materialer, it, inventar m.m. bør medregnes. Årsagen til de oprindelige 21 elever er således, at dette elevtal afspejler skolernes udgiftsniveau uanset klassestørrelse.

4. Puljen til små klasser og små skolefritidsordninger tilpasses en fast bevilling

Såfremt udmøntningen af puljen ændres fra 2023 således, at der årligt udbetales 1,5 mio. kr. i kompensation til skoler med små klasser, vil midlerne skulle fordeles efter en tilpasning til den faste, økonomiske ramme. Herved vil skolerne ikke opleve at blive kompenseret for samtlige udgifter ved små klasser, men vil få et tilskud til opgaven afhængigt af omfanget af de små klasser på øen.

Under denne forudsætning ville definitionen i 2022 have været 20,075 elever og udbetalingen fra puljen have været:

Kongeskær	449.213 kr.
Åvang	0 kr.
Søndermarksskolen	0 kr.
Hans Rømer Skolen	1.048.164 kr.
i alt	1.497.377 kr.

Eleverne på de skoler, der i særlig grad oplever at have små klasser, vil således kunne opleve en begrænsning i pædagogiske eller didaktiske tiltag, som følge af tilpasningen af puljen, og enkelte skoler kan opleve vanskeligheder med at overholde deres budget. Dog vil tilpasningen bevirke, at de skoler, der har flest små klasser får den største kompensation.

Økonomiske konsekvenser

Se sagsfremstilling.

Supplerende sagsfremstilling til Børne- og Skoleudvalget den 8. februar 2022

På nuværende tidspunkt ses den største udfordring med små klasser på Hans Rømer Skolen i Aakirkeby og på Kongeskærskolen i Allinge. Det kan ikke udelukkes, at den samme udfordring kan opstå på andre skoler i fremtiden, hvis der sker øget tilflytning/ fraflytning eller opstår andre søgemønstre på øen. Administrationen vurderer derfor, at den bedst mulige model for en fortsat kompensation til skoler med små klasser og små skolefritidsordninger vil være, at man etablerer puljen som en fast bevilling, der dermed både kan bidrage til at afhjælpe skoler, der er udfordret ved små klasser og desuden skaber mulighed for sikker økonomistyring i overensstemmelse med regionskommunens principper.

Det er ikke muligt præcist at forudse, hvad udgiften fra puljen til små klasser og små skolefritidsordninger vil blive fremadrettet, når puljen er etableret uden overførselsret, da relativt små elevbevægelser kan få omfattende konsekvenser. Administrationen anbefalede derfor til Børne- og Skoleudvalget den 11. januar 2022, at puljen blev ændret til en fast bevilling, der tilgodeser de folkeskoler, der er mest belastet af små klasser. Dette kan ændre sig, men vil betyde, at de skoler, der oplever at have mange små klasser, vil være sikret et vist beløb til kompensation. Med denne løsning, er det dog ikke nødvendigvis muligt at tilgodese alle skoler med små klasser hvert år indenfor en ramme på 1,5 mio. kr.

Den anbefalede justering vil således medføre, at det bliver muligt at økonomistyre i overensstemmelse med Bornholms Regionskommunes principper, idet den årlige udgift er kendt på forhånd.

Administrationen har dog udarbejdet yderligere to muligheder, der hermed forelægges til politisk behandling:

1. Begrænsning af frit skolevalg på Bornholm

En begrænsning af det frie skolevalg på Bornholm vil bevirke, at de enkelte skoler kan afvise elever, der ikke bor i den pågældende skoles distrikt ved en nærmere fastsat grænse. Administrationen foreslår at denne grænse fastsættes til 24 elever, idet de re-

sterende 4 elevpladser i den pågældende klasse vil kunne anvendes til elever, der flytter til distriktet, og som derfor har krav på en plads i den lokale folkeskole. Dette vil formentlig i væsentlig grad mindske sandsynligheden for klassedelinger og de deraf følgende små klasser. Der kan ved denne løsning etableres ventelister for de elever, der ønsker en anden skole end distriktsskolen, hvis der ikke er plads på den ønskede skole.

Begrænsningen af det frie skolevalg kan dog bevirke en vis elevvandring til fri- og private skoler, hvis det ikke er muligt at blive indskrevet på den ønskede skole, ligesom det kan bevirke, at elever, der ønsker at skifte skole af trivselsmæssige årsager, ikke nødvendigvis frit kan vælge en anden skole i kommunen.

Såfremt der er politisk ønske om at begrænse det frie skolevalg, vil der være tale om en strukturel ændring på skoleområdet og den gældende styrelsesvedtægt for Bornholms Regionskommunes skolevæsen. Kommunalbestyrelsen vil således først kunne træffe beslutning om en begrænsning af det frie skolevalg efter høring i skolebestyrelserne.

2. Puljen til små klasser og små skolefritidsordninger gøres til en overførbar bevilgning

Bliver puljen etableret med overførselsret indebærer det, at svingninger i elevtal kan resultere i, at skoleområdet skal iværksætte potentielt store, ekstraordinære besparelser indenfor eget budget. I forbindelse med budgetåret 2022, ville det således betyde, at skoleområdet skulle finde de 2,4 mio. kr., der skal finansiere kompensationen for små klasser og små skolefritidsordninger, indenfor egen ramme.

Åbent punkt

17 Flytning af modtageklasser fra Paradisbakkeskolen

17.15.00G01-0012

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Børne- og Skoleudvalget	08-02-2022	9	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	17	

Politisk sagsgang

Børne- og Skoleudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Paradisbakkeskolen har oplevet en stigende elevtilgang de seneste år, og er derfor blevet udfordret på ledig lokalekapacitet til klasselokaler. Administrationen anbefaler derfor, at modtageklasserne flyttes fra Paradisbakkeskolen til Hans Rømer Skolen pr. 1. august 2022, idet det frigiver plads til Paradisbakkeskolens klasser og udnytter ledig lokalekapacitet på Hans Rømer Skolen.

Indstilling og beslutning

Servicedirektøren indstiller,

- At kommunalbestyrelsen sender flytningen af modtageklasserne fra Paradisbakkeskolen til Hans Rømer Skolen i høring i de berørte skolers skolebestyrelser

Børne- og Skoleudvalget den 8. februar 2022:

Indstillingen anbefales, idet udvalget ønsker, at "Flytning af modtageklasser" sendes til kommentering i Integrationsrådet.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Børne- og Skoleudvalgets indstilling anbefales.

Sagsfremstilling

Paradisbakkeskolen har i skoleåret 2020/2021 oplevet en stor tilgang på 58 elever til skolen, hvilket har bevirket et umiddelbart behov for flere klasselokaler, som skolen ikke kan indfri med de nuværende rammer. Skolen oplever fortsat en tilgang af elever til skolen i indeværende skoleår. Den stigende elevtilgang til Paradisbakkeskolen har ikke rod i demografiske forhold, der aktuelt indikerer faldende børnetal på Bornholm. Elevtilgangen skyldes primært udenørs tilflyttere eller elever fra omkringliggende private skoler.

Tilstrømningen af elever bevirker, at flere af skolens klasser nærmer sig et elevtal på grænsen for nødvendig klassesdeling og flere er allerede blevet delt. Ifølge folkeskolelovens § 17 må en skoleklasse normalt ikke påbegynde skoleåret med mere end 28 elever i klassen. Det følger

således modsætningsvist, at elever, der optages i klassen i løbet af skoleåret og derved bringer klassestørrelsen op over det i loven fastsatte maksimum, ikke nødvendiggør oprettelsen af en ny klasse før elevtallet når 31. Selvom klassemaksimum er nået, skal der dog fortsat optages elever, der flytter til det pågældende skoledistrikt, idet tilflyttere til et skoledistrikt jf. folkeskolelovens § 36 altid har krav på optagelse i distriktsskolen.

Paradisbakkeskolen har således et umiddelbart behov for lokalekapacitet for at kunne rumme samtlige eksisterende samt mulige, kommende elever på skolen. Paradisbakkeskolen har ingen ledige klasselokaler, idet lokalekapaciteten allerede er maksimalt udnyttet.

Administrationen har i løbet af efteråret 2021 afdækket mulige løsninger på Paradisbakkeskolens lokalemæssige udfordring, for at sikre, at der vil være tilstrækkeligt med klasselokaler til skolens elever pr. 1. august 2022. Arbejdet har vist, at der forefindes en umiddelbar mulighed for at frigøre ledige lokaler ved at omplacere modtageklasserne, der de seneste 6 år har været placeret på Paradisbakkeskolen. En flytning af de tre eksisterende modtageklasser vil frigøre tilstrækkeligt med kapacitet til at huse skolens andre elever.

Flytning af modtageklasser til Hans Rømer Skolen

Administrationen har undersøgt flere mulige placeringer for modtageklasserne på de andre folkeskoler, og har i samarbejde med centerledelsen afgjort, at der forefindes en umiddelbar mulighed for at omplacere modtageklasserne til Hans Rømer Skolen. Skolen kan frigøre lokalekapacitet uden nævneværdige konsekvenser for skolens eksisterende elever eller personaler, og vil derfor kunne huse de ekstra elever i de eksisterende rammer. Ledelsen er endvidere meget positivt indstillet overfor at påtage sig opgaven med modtageklasserne, og er allerede i indledende dialog med Paradisbakkeskolen om indholdet og organisering af opgaven.

Paradisbakkeskolen har pr. januar 2022 tre modtageklasser med i alt 31 elever med 12 forskellige modersmål fordelt fra 0.-9. klasse. Der er således tale om en yderst kompleks opgaveløsning, når disse elever dels skal lære det danske sprog og det danske skolesystem, dels skal falde til i en ny hverdag og få nye venner. Det er en opgave, der kræver gode faglige kompetencer hos personalet indenfor en lang række felter, for at kunne rumme børnenes mange forskelligheder og forudsætninger. Gennem de seneste seks år har personalet omkring modtageklasserne opbygget en stærk faglighed og mange gode erfaringer i forhold til at få eleverne til at trives i skoleregi og blive udsluset i almenklasser.

Det fastansatte personale på Paradisbakkeskolen, der i dag er tilknyttet modtageklasserne på fuld tid, vil i lighed med modtageklassernes elever skulle omplaceres til Hans Rømer Skolen pr. 1. august 2022. Der er i ledelserne på begge skoler stor opmærksomhed på, at personalets kompetencer, evner og erfaringer er af højeste vigtighed i forbindelse med overgangen til en ny virkelighed på en anden skole, ligesom der vil ske en omfattende overlevering fra lederen af modtageklasserne på Paradisbakkeskolen til den kommende leder af området på Hans Rømer Skolen.

Såfremt kommunalbestyrelsen beslutter, at modtageklasserne skal flytte fra Paradisbakkeskolen til Hans Rømer Skolen, vil der blive iværksat en række tiltag for at informere og forberede både elever og forældre på flytningens betydning for hverdagen, så det sikres, at der skabes den bedst mulige overgang. Ligeledes vil det tilstræbes, at modtageklassernes fast tilknyttede personale omplaceres, så eleverne fortsat oplever genkendelighed i undervisningen og så Hans Rømer Skolen kan bidrage til en sikker opstart for alle modtageklassernes interessenter.

Videre proces

Såfremt kommunalbestyrelsen beslutter, at sende muligheden for at omplacere modtageklasserne fra Paradisbakkeskolen til Hans Rømer Skolen, vil nedenstående procesplan blive fulgt i overensstemmelse med styrelsesvedtægten for Bornholms Regionskommunes skolevæsen, da en omplacering af modtageklasserne er en strukturændring på skoleområdet:

Procesplan for flytning af modtageklasser pr. 1. august 2022	
<i>8. februar</i>	Børne- og Skoleudvalget behandler spørgsmål om flytning af modtageklasser
<i>16. februar</i>	Økonomi- og Klimaudvalget behandler spørgsmål om flytning af modtageklasser
<i>24. februar</i>	Kommunalbestyrelsen behandler spørgsmål om flytning af modtageklasser og sender i høring i skolebestyrelserne på Hans Rømer Skolen og Paradisbakkeskolen
<i>25. februar – 21. marts</i>	Høringsperiode
<i>5. april</i>	Børne- og Skoleudvalget behandler spørgsmål om flytning af modtageklasser efter høring
<i>19. april</i>	Økonomi- og Klimaudvalget behandler spørgsmål om flytning af modtageklasser efter høring
<i>28. april</i>	Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om flytning af modtageklasser efter høring
<i>29. april</i>	Udmelding af beslutning til Hans Rømer Skolen og Paradisbakkeskolen samt berørte medarbejdere

Øko-

nomi

Paradisbakkeskolen varetager modtageklassernes undervisning, der omfatter undervisningen af flygtningebørn i skolealderen. Der tildeles en takst pr. modtageklasseelev og en takst pr. modtagehold/klasse. Budgettet til modtageundervisning justeres kvartalsvist i forhold til antallet af elever og hold/klasser. I 2022 udbetales et takstbeløb pr. modtageklasseelev på 13.147 kr. samt 712.253 kr. pr. hold/klasse, der reguleres månedsvist. Såfremt modtageklasserne omplaceres vil Paradisbakkeskolen miste disse indtægter pr. 1. august, mens Hans Rømer Skolen vil modtage beløbet.

Der må forventes en mindre etableringsomkostning i form af inventar, idet Paradisbakkeskolen skal benytte størstedelen af det eksisterende inventar til de klasser, der fremadrettet vil skulle anvende lokalerne. Hans Rømer Skolen har således behov for midler til indkøb af møbler mv. Administrationen anslår, at udgiften til inventar vil beløbe til maksimalt 200.000 kr. hvilket finansieres inden for centerets økonomiske ramme.

Økonomiske konsekvenser

Se sagsfremstilling.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

18 Godkendelse af etablering af aflastningspladser i weekender i Børne- og Familiehuset

27.21.16P08-0001

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Børne- og Skoleudvalget	08-02-2022	6	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	18	

Politisk sagsgang

Børne- og Skoleudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Center for Børn og Familie ønsker at afprøve et alternativ til aflastning i plejefamilie, da det ikke har været muligt at nedbringe ventelisten til aflastning væsentligt. Center for Børn og Familie foreslår en udvidelse af det eksisterende dagbehandlingstilbud i Børne- og Familiehuset, til aflastningsopgaver i weekenden, som vil medføre en anslået merudgift på 900.000 kr. på foranstaltningsbudgettet. Center for Børn og Familie beder om godkendelse af etableringen og finansiering ved overførsel fra bevilling 11.

Indstilling og beslutning

Servicedirektøren indstiller, at

- a) etablering af aflastning godkendes.
- b) overførsel på 900.000 kr. fra bevilling 11 til bevilling 12 godkendes.

Børne- og Skoleudvalget den 8. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

Baggrund

Center for Børn og Familie har igennem længere tid haft svært ved at rekruttere familier til aflastnings- og fuldtidsplejeopgaver. Dette har medført et stort pres på de berørte familier, og derved et påtrængende behov for at udtænke alternative løsninger på denne problematik.

Der har i løbet af 2021 oparbejdet sig en venteliste, der pr. 25. januar 2022 er på 19 aflastningssager, hvoraf 9 af dem ville profitere af et dagbehandlingstilbud som aflastning, enten 1 eller 2 dage hver anden weekend. Flere af disse sager er henvist til aflastning i plejefamilie, da der på nuværende tidspunkt ikke findes et andet tilbud.

Center for Børn og Familie ser en mulighed for at nedbringe ventelisten og afhjælpe det akutte behov ved at udvide det eksisterende dagbehandlingstilbud i Børne- og Familiehuset på Sagavej i Rønne, som således kunne fungere som aflastning i weekenden.

Center for Børn og Familie foreslår at dette foreløbigt iværksættes i en etårig periode.

Formål

Formålet er at etablere en mulighed for aflastning i weekenden forankret i Børne- og Familiehuset for derigennem at:

- Mindske problematikken med lange ventetider på aflastning til udsatte børnefamilier
- Skabe et tilbud med en stærkere pædagogfaglig og terapeutisk tilgang til de børn, der måtte ligge i målgruppen for dette.

Målgruppebeskrivelse

Ventelistens børn og familier kan opdeles i 3 målgrupper.

Målgruppe 1 er børn, der har brug for at få et pusterum fra familiære forhold, som er belastende. Det er ikke behandlingskrævende børn, men børn der har brug for en weekend med omsorg, tryghed og forudsigelighed. Denne målgruppe vil som udgangspunkt passe godt ind i de eksisterende tilbud i form af aflastningsfamilier, som vi kender dem i dag.

Målgruppe 2 er børn, der har adfærdsmæssige og psykosociale problemstillinger, som kunne blive udfordrende for en aflastningsfamilie at rumme, og som i højere grad ville profitere af et mere professionaliseret aflastningstilbud.

Ligeledes er det vanskeligt at rekruttere plejefamilier til denne type aflastningsopgaver.

Målgruppe 3 er børn, der har svære og komplekse problemstillinger, som typisk vil være tidligt skadede, og som bor i familier, der er stærkt udfordrede, og hvor der også ofte vil være andre foranstaltninger i familien (familiebehandling, praktisk- pædagogisk støtte, kontaktperson)

Udvidelsen af dagbehandlingstilbuddet som aflastning vil primært rette sig mod børn i målgruppe 2 og 3, i alderen 5 – 14 år.

Tilbud om aflastning i Børne- og Familiehuset

Når en familie bliver tilbudt aflastning i dagbehandlingstilbuddet i Børne- og Familiehuset, vil det foregå på baggrund af en ny konkret individuel vurdering af barnet på ventelisten, i forhold til hvorvidt det nye tilbud kan erstatte den aflastning, barnet var bevilget i en plejefamilie. Derefter vil sagsbehandleren forelægge muligheden for barnets forældre, og sammen bliver beslutningen, om denne aflastningsmulighed vil opfylde behovet for aflastning for den respektive familie, truffet.

I nogle tilfælde kan det være optimalt for barnet at blive tilbudt aflastning i dagbehandlingstilbuddet midlertidigt, mens man venter på en permanent aflastningsfamilie.

Tilbuddets udformning

Dagbehandlingstilbud som aflastning hver anden weekend i tidsrummet fra 9:00 til 19:00, både lørdag og søndag, uden overnatning.

Tilbuddet vil kunne etableres relativt hurtigt, da det kun forudsætter en øget bemanning/normering og ingen ommøblering, ombygning eller ny tilsynsgodkendelse. Tilbuddet kan således etableres så snart rekruttering af yderligere personale til Børne- og Familiehuset er på plads.

Tilbuddet vil med en øget normering på 2 fuldtidsstillinger kunne rumme 6-7 børn hver anden weekend.

Tilbuddets fremtid

Center for Børn og Familie ønsker foreløbigt at etablere aflastningstilbuddet i en etårig periode på baggrund af den akutte situation med venteliste til aflastningsfamilie.

Center for Børn og Familie er i gang med en større organisationsudvikling, som blandt andet skal resultere i en udvikling af centerets samlede tilbudsvifte, samt centerets evne til at levere rette indsats til rette tid.

Etableringen af weekendaflastningen i Børne- og Familiehuset vil indgå i den større analyse, som organisationsudviklingen indebærer, hvorfor der endnu ikke er en plan for projektets afslutning, og hvordan denne håndteres i forhold til de indskrevne børn.

Ifølge tidsplanen for organisationsudviklingen, som blev godkendt af Børne- og Skoleudvalget den 2. november 2021, forpligter Center for Børn og Familie sig til at afrapportere på organisationsudviklingsprojektet ultimo 2022. Denne afrapportering vil inkludere en plan for, hvad der skal ske med indskrevne børn i weekendaflastningen, når den etårige periode udløber.

Økonomiske konsekvenser

Alle børn, som vil blive indskrevet i Børne- og Familiehuset til aflastning, bliver indskrevet på baggrund af visitering til aflastning. Center for Børn og Families eksisterende aflastningstilbud, aflastning i plejefamilie, finansieres af foranstaltningsbudgettet. Aflastning i Børne- og Familiehuset vil medføre en merudgift på foranstaltningsbudgettet på omkring 900.000 kr.

Sagerne er ved visitering til aflastning allokeret en anslået udgift, i form af vederlag og kost og logi til plejefamilier, hvorfor omkostningen til etablering af aflastningsplader anføres som merudgift.

Center for Økonomi og Personale tilkendegiver, at etablering af aflastningspladserne kan finansieres ved en overførsel fra bevilling 11, og derved finansieres indenfor egen ramme.

Aflastning i Børne- og Familiehuset vil koste ca. 150.000 kr. mere om året per barn, end aflastning i en plejefamilie.

På nuværende tidspunkt findes der i kommunen ikke noget alternativ til at blive stående på venteliste til en egnet aflastningsfamilie, og det er Center for Børn og Families formodning, og håb, at aflastning i Børne- og Familiehuset vil betyde, at børnene i fremtiden ikke ender med at få brug for en fuldtidsanbringelse.

Til sammenligning er den gennemsnitlige årlige udgift ved fuldtidsanbringelse per barn i plejefamilie 410.000 kr., 1.150.000 kr. på døgninstitutioner og 1.230.000 kr. på opholdssted.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

19 Tillægsbevilling til budget 2022 - Udmøntning af kommunale midler til opnormering i dagtilbud samt godkendelse af takstændringer

28.06.16Ø00-0001

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Børne- og Skoleudvalget	08-02-2022	5	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	19	

Politisk sagsgang

Børne- og Skoleudvalget indstiller
Økonomi- og Klimaudvalget indstiller
Kommunalbestyrelsen godkender

Resumé

I forbindelse med en tillægsbevilling til budget 2022, med virkning pr. 1. juni 2022, tilføres 1,836 mio. kr. til opnormering af øens vuggestue- og børnehavetilbud i både kommunalt og privat regi. Opnormeringen betyder, at der skal udmøntes et budget til de kommunale børnehuse i 2022. Dertil stiger taksterne for kommunens vuggestue- og børnehavetilbud, ligesom kommunens tilskud til børn i privatinstitutioner.

Indstilling og beslutning

Servicedirektøren indstiller, at

- a) budgettet på 1,585 mio. kr. til de kommunale børnehuse for perioden 1. juni til 31. december 2022 udmøntes efter princippet "pengene følger barnet" jf. skema 2
- b) de beregnede takster for de kommunale vuggestue- og børnehavetilbud pr. 1. juni 2022 jf. skema 3 godkendes
- c) de beregnede tilskud til børn i privatinstitutioner pr. 1. juni 2022 jf. bilag 1 godkendes

Børne- og Skoleudvalget den 8. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

En tillægsbevilling til budget 2022 betyder, at den tidligere korrektion af minimumsnormeringer er delvist annulleret, hvorfor besparelser på normeringerne til vuggestue- og børnehavetilbud i både kommunalt og privat regi tilbageføres. De tilbageførte midler udgør 1,836 mio. kr. i 2022 og 3,672 mio. kr. i overslagsårene.

Ved budgetforliget for 2022 blev der trukket 3,672 mio. kr. ud af budgettet for 2022. Tillægsbevillingen på 1,836 mio. kr. svarer således til et halvt års budget. Det forhøjede budget får dog virkning allerede fra 1. juni, og der er derfor tale om en periode på syv måneder og ikke seks måneder, som beløbet ellers indikerer. Dette skyldes, at der passes cirka lige mange børn i årets sidste syv måneder, som i årets første fem måneder, idet de ældste børn forlader børnehusene henover sommeren for at starte i skole i august.

Som det fremgår af nedenstående skema, betyder opnormeringen, at der tilføres 1,585 mio. kr. i til de kommunale børnehuse, og at budgettet til øens privatinstitutioner opnormeres med 0,432 mio. kr.

Skema 1 – ændret budget til dagtilbud i perioden 1. juni til 31. december 2022

Ændret bevilling til kommunale børnehuse	1.585.000 kr.
Ændret forældrebetaling	-396.000 kr.
Ændret fripladser og søskendetilskud, kommunalt	163.000 kr.
Ændret tilskud til privatinstitutioner	432.000 kr.
Ændret fripladser og søskendetilskud, privat	52.000 kr.
Ændret i alt	1.836.000 kr.

Budgetbeløbet på 1,585 mio. kr. til de kommunale børnehuse foreslås udmøntet efter princippet "pengene følger barnet". Midlerne bliver fordelt i forhold til, hvor mange børn de enkelte børnehuse havde indskrevet i samme periode (1. juni til 31. december) i 2021. De udmøntede budgetter i 2022 er endelige og vil ikke blive korrigeret, selvom fordelingen af børn i 2022 ændrer sig i forhold til opgørelsen fra 2021. Dette giver børnehuse en sikkerhed for, hvilke midler de har at råde over i 2022. Fordelingen af midlerne til de kommunale børnehuse fremgår af skema 2

Skema 2 – udmøntning af midler til de kommunale børnehuse i 2022

Kommunale børnehuse	Andel af børn 01/06-31/12 2021 %	Budgetbeløb 01/06-31/12 2022 kr.
Allinge Børnehus	3,73	59.168
Børnehuset i Hasle	5,70	90.419
Børnehuset Nordstjernen	5,92	93.791
Børnehuset Skatteøen	7,04	111.519
Børnehuset Søstjernen	6,08	96.441
Børnehuset Trilobitten	8,40	133.149
Gudhjem børnehave og vuggestue	3,69	58.529
Klemensker Børnehus	6,08	96.296
Morbærstiens Børnehave	3,43	54.338
Natur- og Skovbørnehuset	6,65	105.401
Nexø Børnehus	10,14	160.715
Nyker Børnehus	4,48	71.006
Signalhuset	5,25	83.145
Svaneke Børnehus	4,41	69.946
Tejn Børnehus	3,90	61.853

Trinbrættet Rønne Nord	11,21	177.708
Østermarie Børnehus Mariehønen	3,88	61.576
I alt	100,00	1.585.000

Opnormeringen på de kommunale børnehuse betyder, at taksterne for både vuggestue- og børnehavepladser stiger pr. 1. juni. Ifølge loven, skal takststigninger for indeværende år varsles overfor forældrene, minimum tre måneder før stigningen træder i kraft. Varslingen overfor forældrene vil derfor ske inden 1. marts 2022.

Som det fremgår af skema 3, vil taksten for en vuggestueplads på fuldtid stige fra 2.867 kr. til 2.947 kr. pr. måned, hvilket svarer til 80 kr. om måneden eller 2,8%. Taksten for en børnehaveplads på fuldtid stiger fra 1.794 kr. til 1.840 kr. pr. måned, hvilket svarer til 46 kr. om måneden eller 2,8%. Forældre, der modtager økonomisk friplads, vil blive kompenseret for takststigningen efter de gældende regler om husstandsindkomst. Taksten for dagplejen ændres ikke, idet den ikke er omfattet af opnormeringerne.

Skema 3 – ændrede takster for kommunale dagtilbud pr. 1. juni 2022

Tilbud	01/01-31/05 2022	01/06-31/12 2022	Ændr.
Dagplejen, fuldtid	2.432,00 kr.	2.432,00 kr.	0,0%
Dagplejen, 30 timers tilbud	1.824,00 kr.	1.824,00 kr.	0,0%
Dagplejen, kombinationstilbud pr. time	60,80 kr.	60,80 kr.	0,0%
Vuggestue, fuldtid	2.867,00 kr.	2.947,00 kr.	2,8%
Vuggestue, 30 timers tilbud	2.157,00 kr.	2.217,00 kr.	2,8%
Vuggestue, kombinationstilbud pr. time	71,90 kr.	73,90 kr.	2,8%
Børnehave, fuldtid	1.794,00 kr.	1.840,00 kr.	2,6%
Børnehave, 30 timers tilbud	1.352,00 kr.	1.387,00 kr.	2,6%
Børnehave, kombinationstilbud pr. time	45,07 kr.	46,23 kr.	2,6%

Da kommunens tilskud til børn i privatinstitutioner skal svare til de gennemsnitlige budgetterede udgifter pr. barn i kommunale tilbud, stiger tilskuddene til børn i privatinstitutioner også pr. 1. juni 2022.

Tilskuddet til vuggestuebørn i privatinstitutionerne er beregnet ud fra de gennemsnitlige budgetter til både kommunens dagpleje og de kommunale vuggestuer. Da der kun opnormeres i kommunens vuggestuer og ikke i dagplejen, stiger det kommunale tilskud til vuggestuebørn i privatinstitutioner ikke med samme sats som tilskuddet til børnehavebørn i privatinstitutioner. De nye tilskud fremgår af bilag 1.

Økonomiske konsekvenser

-

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent punkt

20 Anlægsbevilling til kabellægning af gadebelysning 2022

05.01.12S00-0012

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Natur-, Miljø- og Planudvalget	09-02-2022	16	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	20	

Politisk sagsgang

Natur-, Miljø- og Planudvalget indstiller

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller

Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Natur-, Miljø- og Planudvalget godkendte den 12. januar 2022 prioriteringen af den disponible anlægspulje vedrørende vejanlæg. Herunder blev der fastholdt en prioritering fra 2021 på 500.000 kr. til kabellægning af en række gadebelysningsanlæg med luftledningsanlæg.

Der søges i denne sag godkendelse af anlægsbevilling til projektet.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller, at

- a) der gives en anlægsbevilling på 500.000 kr. til kabellægning af belysningsanlæg i 2022
- b) der afsættes rådighedsbeløb på 500.000 kr. finansieret af den disponible anlægspulje vedrørende vejanlæg
- c) anlægsbevillingen gives til Center for Ejendomme og Drift under Natur-, Miljø- og Planudvalget

Natur-, Miljø- og Planudvalget den 9. februar 2022:

Indstilling anbefales.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

Bornholms Regionskommune er ansvarlig for drift og vedligeholdelse af det kommunale gadebelysningsanlæg med ca. 10.000 belysningsenheder. I de områder, hvor ledningsanlæggene er luftbårne, er disse monteret på tidligere Bornholms Energi og Forsynings elmaster, nu Trefor El-net Øst.

I 2022 udfører Trefor El-net Øst nye strækninger med kabellægning, af deres luftbårne elforsyningsanlæg i områderne Vestermarie og Nylars.

Der er derfor behov for at etablere master og kabler til gadebelysningen. På strækningerne er der relativt nye LED-armaturer, som kan genbruges. Strækningen udgør ca. 1.000 meter.

Kabellægning af det luftbårne elforsyningsanlæg til gadebelysning udføres i samarbejde med Trefor El-net Øst. Gravearbejdet udføres under Trefors entreprise, og der er på strækningen flere ledningsejere, som skal med i samme gravetrace.

Kommune deltager i fællesprojekter når det luftbårne elforsyning kabelægges, så vidt det er muligt, herved mindskes projektkomkostninger for alle. Arbejdet forventes udført i 2022.

Den kommunale del i projektet vil være afholdelse af udgifter til det fælles gravearbejde, nye elkabler, nye gadelysmaster, montage af kabel og armaturer, og forventes at beløbe sig til 500.000 kr. De eksisterende gittermaster som er af ældre dato, som har båret elforsyningen, fjernes af Trefor i projektet. Master som har en begrænset restlevetid.

Nye gadelysmaster opstilles af kommunen til gadelys.

Den tidligere prioritering fra 2021 på 500.000 kr. til kabellægning af gadebelysning blev fastholdt på Natur-, Miljø-, Planudvalgets møde den 12. januar 2022.

Der vil i de kommende år være behov for, at der disponeres midler indenfor dette område, idet der forsat mangler at blive kabellagt gamle luftbårne ledningsanlæg på en samlet strækning af ca. 15 km., svarende til en anslået kommunal andel for kabellægning af gadebelysningsanlægget på anslået 9 mio. kr. Projektkomkostninger afhænger af graveforhold, herunder klippe og antal ledningsejere som er med i samme trace.

Økonomiske konsekvenser

Det disponible rådighedsbeløb i puljen til vejanlæg i 2022 på 16.939.900 kr. er afsat under Center for Natur, Miljø og Fritid.

Det resterende rådighedsbeløb i puljen til vejanlæg 2021 udgør pt. 5.295.838 kr. og vil blive overført til puljen i 2022 sammen med negative afvigelser fra afsluttede projekter i 2021 på anslået ca. -95.000 kr. Den forventede positive budgetoverførsel fra 2021 til 2022 forventes derved i afrundet beløb at udgøre 5.200.000 kr. Derved vil den disponible anlægspulje til vejanlæg udgøre 22.139.900 kr.

Center for Ejendomme og Drift, Vej, park og anlæg – Driftsplanlægning, vurderer at udgiften til kabellægning af gadebelysningsanlæg vil beløbe sig til 500.000 kr.

Udgiften til arbejdet foreslås finansieret af den disponible anlægspulje vedrørende vejanlæg for 2022.

Supplerende sagsfremstilling

-.

Åbent punkt

21 Anlægsregnskab for udstykningsforetagendet Sommerhusgrunde ved Tofte, Hasle

13.06.02G10-0241

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	21	

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget indstiller
Kommunalbestyrelsen beslutter

Resumé

Godkendelse af anlægsregnskab for udstykningsforetagendet Sommerhusgrunde ved Tofte i Hasle, idet projektet er afsluttet i regnskab 2021. Anlægsbevillingerne er godkendt i kommunalbestyrelsen den 20. december 2007 og ændring af anlægsbevillingen til salg af grunde er godkendt i kommunalbestyrelsen den 22. september 2016.

Jf. Kasse- og Regnskabsregulativets bilag 5.5.1 skal der for anlægsarbejder med bruttoudgifter over 2 mio. kr. udarbejdes særskilt anlægsregnskab, der forelægges kommunalbestyrelsen.

Indstilling og beslutning

Direktøren indstiller,

- at anlægsregnskabet for udstykningsforetagendet Sommerhusgrunde ved Tofte i Hasle godkendes.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Indstillingen anbefales.

Sagsfremstilling

Kommunalbestyrelsen godkendte den 20. december 2007 følgende anlægsbevillinger vedr. udstykningsforetagendet Sommerhusgrunde ved Tofte i Hasle:

Udgifter til byggemodning mv.	2.345.000 kr.
Salg af grunde og grundareal	-8.275.000 kr.
Nettoindtægt	-5.930.000 kr.

Udstykningsforetagendet gik ud på at opdele arealet ved Skovtoften i Hasle Lystskov i passende grundstykker, der kunne udmatrikuleres og byggemodnes til sommerhusgrunde samt et større grundstykke, der skulle sælges som investorsalg.

I juli 2009 udbød Bornholms Regionskommune 21 individuelle sommerhusgrunde ved Skovtoften i Hasle Lystskov til salg. I august 2016 var kun én sommerhusgrund solgt, og det

blev på kommunalbestyrelsesmødet den 22. september 2016 besluttet at justere priserne på grundene, så de svarede til markedsprisen. Salget af grundene forventes herefter at bibringe et overskud på 2,585 mio. kr.

Udgifter til byggemodning mv.	2.345.000 kr.
Salg af grunde og grundareal	-4.930.000 kr. (nedjusteret bevilling)
Nettoindtægt	-2.585.000 kr.

Nedjusteringen af priserne satte gang i grundsalget, idet der blev solgt to grunde i 2017, to grunde i 2018, 13 grunde i 2019 og de sidste tre grunde blev solgt til overtagelse i 2020. Den sidste grund blev solgt til overtagelse den 1. marts 2020, hvorefter Bornholms Regionskommune overdrog vejen til ejerne.

I forbindelse med udstykningen af sommerhusgrundene blev der tillige udstykket et større ubebygget areal, der skulle sælges som investorsalg. Dette grundareal, som blev solgt til en investorgruppe i 2021, var det sidste areal, som var omfattet af bevillingen vedrørende udstykningen Sommerhusgrunde ved Tofte.

Der er i projektperioden anlagt infrastruktur i form af veje i det område, hvor de individuelle grunde er solgt. Enkelte vejstrækninger er renoveret i slutningen af projektperioden, således at de overgår til private fællesvej i acceptabel stand.

Byggemodningsudgifterne indeholder ligeledes tilslutningsafgift til Bornholms Energi og Forsyning.

Økonomiske konsekvenser

Center for Ejendomme og Drift, Køb og salg af ejendomme, har gennemført projektet i overensstemmelse med projektbeskrivelsen og anlægsbevillingerne forelagt kommunalbestyrelsen den 20. december 2007 og den 22. september 2016.

Beløb i hele kroner	Samlet forbrug 2008-2021
Projektering	50.497 kr.
Anlæg af veje	800.334 kr.
Tilslutningsudgifter	461.160 kr.
Byggemodningsudgifter	316.624 kr.
Andet	32.936 kr.
Salgsomkostninger	761.181 kr.
= Udgifter i alt	2.422.731 kr.
Salg af grunde og grundareal	-4.742.000 kr.
I alt	-2.319.269 kr.

Beløb i hele kroner	Korr. anlægs- bevillinger	Rådigheds- beløb	Samlet Forbrug	Underskud

Udgifter til byggemodning mv.	2.345.000 kr.	2.345.000 kr.	2.422.731 kr.	-77.731 kr.
Salg af grunde og grundareal	-4.930.000 kr.	-4.930.000 kr.	-4.742.000 kr.	-188.000 kr.
I alt	-2.585.000 kr.	-2.585.000 kr.	-2.319.269 kr.	-265.731 kr.

Anlægsregnskabet for udstykningsforetagendet Sommerhusgrunde ved Tofte i Hasle udviser et underskud på 265.731 kr., som er fragået de likvide midler.

Supplerende sagsfremstilling

Ingen

Åbent punkt

22 Udvalgets introduktionsforløb

00.22.00G01-0004

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Økonomi- og Klimaudvalget	19-01-2022	13	
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	22	

Politisk sagsgang

Økonomi- og Klimaudvalget beslutter

Resumé

Udvalget skal tage stilling til, hvorledes introduktionen til udvalgsområdet ønskes tilrettelagt, herunder fx besøg og dialogmøder.

Indstilling og beslutning

Kommunaldirektøren indstiller, at

- udvalget beslutter en introduktionsplan

Økonomi- og Klimaudvalget den 19. januar 2022:
Udsat.

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:
Drøftet.

Sagsfremstilling

Kommunalvalget og den efterfølgende konstituering har medført ændring i udvalgsstruktur og i bemanningen i udvalgene.

På den baggrund skal udvalget drøfte, hvordan udvalget i løbet af første halvår 2022 opnår indblik i de centrale områder på udvalgets område ud over de sager, der er planlagt til præsentation på de ordinære udvalgsmøder. Det kan fx være i form af besøg i forskellige tilbud, oplæg, dialogmøder eller lignende.

Økonomiske konsekvenser

Introduktionsplanen skal tilrettelægges indenfor de eksisterende ressourcer til planlægning og afvikling.

Supplerende sagsfremstilling

-

Åbent møde

23 Orientering fra formanden

00.01.00P35-0120

Behandling	Mødedato	Åbent punkt	Lukket punkt
Økonomi- og Klimaudvalget	16-02-2022	23	

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Borgmesteren m.fl. har besøgt hjemmeplejens baser i Østermarie samt i Allinge.

Åbent punkt

24 Eventuelt

00.01.00P35-0120

Behandling

Økonomi- og Klimaudvalget

Mødedato

16-02-2022

Åbent punkt

24

Lukket punkt

Økonomi- og Klimaudvalget den 16. februar 2022:

Intet.